

Synen på måltiden hemma och på daghemmen

Ur föräldrarnas- och daghemspersonalens perspektiv

Cecilia Yrjans

Matilda Högnabba

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	
Författare:	Cecilia Yrjans & Matilda Högnabba
Arbetets namn:	Synen på måltiden hemma och på daghemmet – Ur föräldrarnas- och daghemspersonalens perspektiv
Handledare (Arcada):	Carina Kiukas & Bettina Brantberg-Ahlfors
Uppdragsgivare:	Stiftelsen Sedmigradsky & Barnavårdsföreningen
<p>Sammandrag:</p> <p>Måltiden är en återkommande aktivitet i vardagen, det är en väsentlig del av de vardagliga situationerna men också en del av de festliga tillfällena. Syftet med detta examensarbete är att ta reda på vad daghemspersonalen på ett av Sedmigradskys- och ett av Barnavårdsföreningens daghem anser viktigt kring måltiden, samt vad föräldrarna anser vara viktigt hemma. Vi vill ta reda på vilka synsätt det finns gällande måltiden. Dessutom ta reda på hur kommunikationen fungerar, speciellt om det uppstår utmaningar kring måltiderna. Frågeställningarna vi har valt är: Vad är viktigt vid måltiden för daghemspersonalen, vad är viktigt vid måltiden för föräldrarna samt hur samarbetar daghemspersonal och föräldrar kring utmaningar gällande måltiderna? Som teoretisk referensram har vi valt fostringsgemenskap samt socialpedagogisk syn på måltiden. Vi valde en kvalitativ metod med öppna ostrukturerade enkäter, dessa delades ut till daghemspersonal och föräldrar på två daghem. Totalt svarade 15 föräldrar och fem ur daghemspersonalen. Vi har använt oss av innehållsanalys för att analysera materialet. I daghemspersonalens resultat kom det fram att de strävar efter att måltiden skall vara en lugn stund där det finns tillfälle för diskussion samt en chans att öva de sociala normer som finns vid måltiden. I föräldrarnas resultat kom det fram att den viktigaste synpunkten var att alla i familjen skulle äta tillsammans och ha regelbundna måltider, här strävades det också till att måltiden skall vara en lugn stund. Målet var också att barnen skulle smaka på all mat och äta så att de blev mätta. Överlag var både daghemspersonalen och föräldrarna nöjda över samarbetet. Med vårt arbete vill vi synliggöra de olika synerna på måltiden och möjliggöra en utveckling av fostringsgemenskapen.</p>	
Nyckelord:	Stiftelsen Sedmigradsky, Barnavårdsföreningen, Fostringsgemenskap, Måltidspedagogik, Samarbete, Daghemspersonal, Föräldrar
Sidantal:	59
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	
Author:	Cecilia Yrjans & Matilda Högnabba
Title:	The view on the meal at home and at the daycare- from parents and daycare personnels perspective
Supervisor (Arcada):	Carina Kiukas & Bettina Brantberg-Ahlfors
Commissioned by:	Stiftelsen Sedmigradsky & Barnavårdsföreningen
<p>Abstract:</p> <p>The meal is a reoccurring activity in the every day life; it's a important part of the every day situations but also a part of the more festive occasions. The purpose with this thesis is to figure out what daycare personnel on one of Sedmigradskys– and one of Barnavårdsföerningens daycares find important about the meal and what the parents find important at home. We want to find out what approaches there are regarding the meal. We also want to find out how the communication works, especially when challenges occur. Our main questions are: what's important regarding the meal to the daycare personnel, what are important regarding the meal to the parents and how do the daycare personnel and the parents cooperate regarding the meals? As a theoretical framework we have used parent teacher cooperation and the social pedagogic view on the meal. We chose to do a qualitative study with open nonstructural surveys; these were handed out to parents and daycare personnel at two daycares. There were a total of 15 parents and five daycare personnel that answered. We have used content analysis to analyze our results. In the daycare personnel's results were found that they strive towards keeping the meal a calm moment where there is time for discussion and a chance to practice the social norms that are present at the meal. In the parents results we found out that the most important attitude was to have every one in the family eating together and have regular meals, they also strived to keep the meal a calm moment. The goal was also that the children were supposed to taste everything and to eat so they got full. Overall both the parents and the daycare personnel were happy with their cooperation. With our thesis we want to bring out the different views on the meal and enable a development in the parent teacher cooperation.</p>	
Keywords:	Stiftelsen Sedmigradsky, Barnavårdsföreningen, Parent Teacher Cooperation, Mealpedagogic, Cooperation, Daycare personnel, Parents
Number of pages:	59
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaalinen ala
Tunnistenumero:	
Tekijä:	Cecilia Yrjans & Matilda Högnabba
Työn nimi:	Näkemys ruokailuun kotona ja päiväkodeissa- vanhempien ja päiväkotien henkilökunnan näkökulmasta
Työn ohjaaja (Arcada):	Carina Kiukas & Bettina Brantberg-Ahlfors
Toimeksiantaja:	Stiftelsen Sedmigradsky & Barnvårdsföreningen
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Ruokailu on jokapäiväinen arkinen aktiviteetti. Ruokailu on arkipäiväisen tapahtuman lisäksi myös juhlallinen tapahtuma. Tämän lopputyön eräänä päämääränä on tutkia asioita, jotka ovat tärkeitä Sedmigradskyn ja Barnvårdsföreningenin päiväkodin henkilökunnalle heidän suunnitellussa ruokailu. Haluamme myös tutkia niitä asioita, jotka vanhemmat kokevat tärkeiksi ruokailua suunniteltaessa kotonaan. Haluamme tutkia ruokailun eri näkökulmia. Lisäksi tarkastelemme miten kommunikointi toimii ruokailun yhteydessä. Meitä kiinnostaa erityisesti se, mitä haasteita ruokailutilanteessa esiintyy. Olemme valinneet seuraavat kysymykset haastatteluun liittyen ruokailutottumuksiin: Mitkä asiat ovat ruokailun suhteen tärkeitä päiväkodin työntekijöille? Mitkä asiat ovat ruokailun suhteen tärkeitä lasten vanhemmille? Miten yhteistyö sujuu päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välillä? Teoreettiseksi viitekehikseksi olemme valinneet tutkimustieteellisen ja sosiaalipedagogisen näkemyksen. Valitsimme laadullisen metodin avoimilla ja jäsentämättömillä kyselylomakkeilla. Lomakkeet jaettiin kahden eri päiväkodin henkilökunnalle ja lasten vanhemmille. Kaiken kaikkiaan saimme vastaukset 15 vanhemmalta ja viideltä päiväkodin työntekijältä. Olemme käyttäneet ns. sisältöanalyysia, kun olemme analysoineet materiaalia. Päiväkotien henkilökunnan vastauksista kävi ilmi, että he ponnostavat ruokailutilanteeseen, jotta ruokailu olisi mahdollisimman rauhallinen. On tärkeä keskustella samalla kun syö ja lisäksi ruokailtaessa pitää voida oppia sosiaalisia normeja, joita ruokailuseremonia pitää sisällään. Vanhemmat taas korostavat yhdessä syömisen tärkeyttä ja säännöllisiä ruokailuajoja. Vanhempien mielestä ruokailutilanteen olisi oltava mahdollisimman rauhallinen. Tavoitteena on myös se, että lapset maistaisivat kaikkea ruokaa mitä on tarjolla ja että he söisivät itsensä kylläiseksi. Pääosin sekä päiväkodin henkilökunta että vanhemmat kokivat heidän yhteistyön toimivan hyvin. Haluamme työllämme tuoda esille eri näkemyksiä ruokailuun liittyen ja mahdollistaa kasvatustyhteisön kehittämisen.</p>	
Avainsanat:	Stiftelsen Sedmigradsky, Barnvårdsföreningen, Varhaiskasvatus, Ruokailupedagogiikka, Yhteistyö, Päiväkotien henkilökunta, Vanhemmat
Sivumäärä:	59
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Syfte och frågeställningar	9
2	TIDIGARE FORSKNING	9
3	TEORETISK REFERENSRAM	13
3.1	Fostringsgemenskap	13
3.1.1	<i>Kommunikation</i>	15
3.1.2	<i>Kommunikation kring utmaningar</i>	16
3.2	Socialpedagogisk syn på måltiden	17
3.2.1	<i>Måltiden hemma</i>	18
3.2.2	<i>Måltiden i daghemmet</i>	21
3.2.3	<i>Måltidspedagogik</i>	22
3.2.4	<i>Saperemetoden</i>	24
3.2.5	<i>Utmaningar kring måltiden</i>	25
4	METOD	27
4.1	Insamlingsmetod	27
4.2	Analys	29
4.3	Etik	30
5	RESULTAT	31
5.1	Daghemspersonalens resultat	33
5.1.1	<i>Pedagogiskt förhållningssätt</i>	33
5.1.2	<i>Sociala normer</i>	35
5.1.3	<i>Delaktighet</i>	35
5.2	Föräldrarnas resultat	36
5.2.1	<i>Gemenskap</i>	36
5.2.2	<i>Sociala normer</i>	37
5.3	Samarbete	38
5.4	Sammanfattning av resultatet	39
6	ANALYS	40
6.1	Måltiden i allmänhet	40
6.2	Sociala normer	41

6.3	Gemenskap.....	43
6.4	Samarbete.....	44
6.5	Utmaningar.....	45
7	DISKUSSION.....	46
7.1	Metoddiskussion	47
7.2	Resultatdiskussion	48
7.3	Arbetslivsrelevans och förslag till fortsatt forskning	49
	KÄLLOR.....	51
	BILAGA 1.....	55
	BILAGA 2.....	57
	BILAGA 3.....	59

1 INLEDNING

Måltiden är en återkommande aktivitet i vardagen, den är en väsentlig del av de vardagliga situationerna men också en central del av de festliga tillfällena. Genom att inte fokusera på själva maten i sig utan på synerna på måltiderna vill vi ta reda på vad måltiden har för betydelse för familjerna och daghemmen. Detta är ett beställningsarbete från Stiftelsen Sedmigradsky och Barnavårdsföreningen i Helsingfors. I vårt examensarbete har vi undersökt föräldrars och daghemspersonalens syn på måltiden samt samarbetet kring måltiden. Vi har gjort en kvalitativ undersökning på ett av Barnavårdsföreningens daghem och ett av Sedmigradskys daghem. Vi har även valt att undersöka hur kommunikationen mellan föräldrar och daghemspersonal fungerar gällande måltiden.

Vi har valt att lägga vikten på måltiden eftersom det känns som ett aktuellt ämne i vårt samhälle. Med måltid menar vi: situation eller tillfället ätandet sker, förutom ätande ingår också umgänge och en del för- och efterarbete (Axelsson, 2003, s. 164). Det intresserade även oss att ta reda på vilka syner som finns kring måltiden, vilken syn föräldrar och personal har och om de skiljer sig från varandra. Både Sedmigradskys- och Barnavårdsföreningens daghem betonar vikten av måltiden. De har även deltagit i Marthornas "Tack för maten" projektet, vilket vi kommer att presentera närmare i bakgrunden. Genom att synliggöra de olika synerna på måltiden vill vi med detta arbete möjliggöra en utveckling av fostringsgemenskapen. Fostringsgemenskap innebär att: föräldrar och dagvårdspersonal går in för att gemensamt stödja och engagera sig i barnets fostran, inläring och utveckling (Stakes, 2005, s. 36).

1.1 Bakgrund

Stiftelsen Sedmigradsky är en finlandssvensk verksamhet som erbjuder privat dagvård i form av fyra olika daghem i Helsingfors, dessa är: Degerö småbarnsskola, Marias Asyl, Munksnäs småbarnsskola samt Sedmigradskys småbarnsskola. Stiftelsen har funnits i

över 150 år inom Helsingfors stad. Sedmigradskys värdegrund handlar om trygg dagvård vilket lyfts upp i lagen om barndagvården och dessutom i konventionen om barns rättigheter. På Sedmigradskys daghem värderar man att se på barnet både som individ samt en medlem i dagvårdsgruppen. Barnen och deras familjer erbjuds trygghet, bra kvalitet i en positiv atmosfär. På daghemmen vill man lyfta fram den finländska kulturen och det svenska språket (Stiftelsen Sedmigradsky, 2015).

Matens kvalitet och själva måltidssituationerna är väldigt viktiga på daghemmen. Man satsar på en närproducerad mat och strävar efter att undvika halvfabrikat. Maten tillagas i daghemmens kök, också en del av brödet bakas själv. Man strävar efter att ha lugna och trevliga måltidssituationer där barnen smakar på allt och lär sig att ha ett gott bordskick. Med tanke på vikten av maten tänkte vi även forska i hur föräldrarna ser på måltidssituationer och deras attityd till dem (Stiftelsen Sedmigradsky, 2015).

Barnavårdsföreningen är Finlands äldsta barnskyddsorganisation och grundades 1893. De erbjuder exempelvis dagvård, eftermiddagsvård och har familjeenheter som erbjuder stöd. Barnavårdsföreningen har sex daghem med 245 dagvårdsplatser, vilka alla är svenskspråkiga. De erbjuder vård, fostran och inläring av hög kvalitet. Alla barn har en individuell plan som görs med föräldrarna. I daghemmen använder de sig av tidigt familjestöd. De fokuserar mycket på bildkonst och att få uttrycka sig genom konst och lek. De fokuserar även på att använda ekologiska och inhemska råvaror i sina egna tillredningskök. I maten undviks användning av tillsatssämnen, halvfabrikat, lämpligt med salt och socker (Barnavårdsföreningen, 2015)

Eftersom både Barnavårdsföreningen och Sedmigradsky använt sig av Marthornas Tack för maten projekt har vi valt att även använda oss av deras material. Tack för maten projektet riktar sig till de privata svenskspråkiga daghemmen. Projektet riktar sig till barn, föräldrar, daghems- och kökspersonal. De strävar efter att utveckla måltiden och bespisningsverksamheten. För barnen ordnas smak skola där de får bekanta sig med mat och nya smaker. I samband med detta handleds daghemspersonalen. De får tips och idéer

hur man får barnens nyfikenhet att väckas till sund mat. Med kökspersonalen går man igenom frågor kring inköpen, meny, pris och dylikt. De satsar på att använda säsongsanpassade och närproducerade råvaror. Slutligen erbjuds föräldrarna att delta i familjematlagningstillfällen där de kokar tillsammans med barnen, de får tips, inspiration och råd till matlagningen hemma (Martha, 2015).

1.2 Syfte och frågeställningar

I detta kapitel beskriver vi vårt syfte med examensarbetet och vilka frågeställningar vi använder oss av.

Syftet med vårt examensarbete är att ta reda på vad daghemspersonalen på ett av Sedmigradskys- och ett av Barnavårdsföreningens daghem anser viktigt kring måltiden, samt vad föräldrarna anser viktigt vid måltiden hemma. Vi vill ta reda på vilka synsätt det finns gällande måltiden. Dessutom ta reda på hur kommunikationen fungerar, speciellt om det uppstår utmaningar kring måltiden.

Våra frågeställningar är:

- Vad är viktigt vid måltiden för daghemspersonalen?
- Vad är viktigt vid måltiden för föräldrarna?
- Hur samarbetar daghemspersonal och föräldrar kring utmaningar gällande måltiderna?

2 TIDIGARE FORSKNING

På EBSCO har vi hittat fyra artiklar med sökorden preschool early education, food, parent teacher, cooperation, healthy eating, children, eating habits, child, pre school, kindergartan, healthy eating, school meals som vi använder oss av i vårt examensarbete.

Artikeln *Preeschool-home Cooperation in Change* (Sandberg & Vuorinen, 2008) tar upp dagvårdspersonalens och föräldrarnas syn på det nuvarande samarbetet samt framtida former av samarbete mellan dagvården och hemmet. Det har gjorts både individuella intervjuer och fokusgrupp intervjuer. Det är inte alltid så lätt för daghemspersonalen att främja och underhålla samarbetet mellan hem och daghem. Ibland kan det också hända att föräldrarna och daghemspersonalen har olika syn på hur samarbetet skall fungera. Olika kulturer och språkskillnader kan vara ett stort hinder för att få en fungerande fostringsgemenskap. I intervjuerna ställdes frågor om vilka metoder för samarbete som används, och vilka saker som underlättar och försvårar samarbetet. Slutligen ställdes en fråga där de skulle reflektera över vilka kunskaper de behövde utveckla och upprätthålla för att fortsätta ha ett bra samarbete mellan hem och daghem.

I resultatet kom fram att det främst är de dagliga mötena i kapprummet som dialogen mellan daghemspersonal och föräldrar förekommer. Kvaliteten på dessa samtal varierar beroende på tiden av lämning och hämtning, om det är en tid då flera barn förs och hämtas till daghemmet blir kommunikationen lidande och bara det allra viktigaste tas upp. Föräldrarna anser att barnets ålder har betydelse för vad kommunikationen handlar om. Ju yngre barnet är, desto mer läggs vikten på barnets fysiska välmående, t.ex. maten, sömnen och hur magen fungerat. Desto äldre barnet är läggs fokus på deras emotionella välmående, barnets sociala liv blir viktigare, kompisrelationer och relationen till daghemspersonalen blir en fokus punkt. Föräldrarna vill gärna ha flera utvecklingssamtal under en termin, medan daghemspersonalen vet att dessa möten är uppskattade av föräldrar har de ändå ingen önskan att öka på dem. Föräldrarna, främst förstagångs föräldrar, uttrycker att de gärna skulle ha tid med de andra föräldrarna att diskutera vardagliga situationer som förälder med. Tidsbrist, personalbrist och stressade föräldrar är faktorer som försvårar samarbetet. Språk och kulturkrockar är konkreta faktorer som försvårar samarbetet.

Artikeln *What parents know and want to learn about healthy eating and body image in preschool children: a triangulated qualitative study with parents and Early Childhood Professionals* (Hart et.al., 2015) tar upp föräldrars kunskap om mat och metoder de använder för att få barnen att äta nyttig mat. Det tas upp att föräldrar vet ganska bra vad de

borde ge till sina barn, men de har en svårighet med att uppmuntra deras barn att äta nyttig mat. Som metoder användes fokusgrupper, 43 föräldrar deltog i dessa. 11 stycken barndagvårdare deltog i telefonintervjuer. Fokusgrupperna fokuserade på olika teman, vad föräldrar vet och använder och vad de skulle vilja ha mera kunskap om. Daghemspersonalen blev frågade frågor inom samma teman.

Föräldrarnas syn på nyttig kost var variation, balans och omväxlande råvaror. Problemen med att äta nyttigt som föräldrarna tog upp var t.ex. att barnen är kinkiga med maten, det tar längre tid att tillreda nyttig mat och kulturell bakgrund. Daghemspersonalen tyckte lika som föräldrarna angående hälsosam mat, men också att begränsa viss mat. De professionella diskuterade mycket oftare hälsosamma matvanor än vad föräldrarna gjorde. På daghemmet uppmuntrar man mera nyttiga matvanor och vikten av att uppmuntra barnet att själv välja vilken, hur mycket näringsrik mat att äta. Föräldrarna nämnde knappt detta.

Artikeln *Feeding strategies used by primary school meal staff and their impact on children's eating* (Moore et.al., 2009) är syftet att undersöka de olika strategier personal på elva daghem i Wales använde sig av för att få barnen att äta och vilka resultat dessa strategier har. De höll fokuserade observationer i matsalsmiljön på de olika daghemmen och halv strukturerade intervjuer med serveringspersonalen och de övriga som övervakade måltidssituationen. Några strategier som kan användas för att få barnen att äta nyttigare mat är bl.a. upprepade smak exponering, modellbeteende, begränsa tillgången till viss mat belöningar, som att man får ta efterrätt efter maten och uppmuntrande strategier.

Resultatet visar att det största problemet barnen har som påverkar deras matvanor är att de ogillar smaken eller maten, grönsaker är ett exempel på sådan mat de flesta av barnen inte tyckte om. Barnen interagerade med vuxna där de hämtade sin mat och i matsalen. Det varierade från dag till dag om barnen fick välja vilken mat de ville ha på sin tallrik eller om daghemspersonalen valde åt dem. Serveringspersonalen uppmuntrade barnen att smaka på det som de fick på tallriken, de förklarade att det var för att de inte ville att

barnen skulle gå hungriga och för att det inte skulle bli så mycket avfall. Uppmuntran från de andra som övervakade måltidssituationerna var främst så att maten på tallriken skulle gå åt. Eftersom daghemspersonalen inte åt med barnen fanns det ingen chans för barnen att ta modell av de vuxna om hur och vad de skulle äta, vilket är ett bra sätt för barnen att lära sig äta nyttigt. Det kom fram att strategin att begränsa viss mat är mest något föräldrar gör hemma. Uppmuntrande strategier kunde vara bl.a. ”försök att äta en bit till” eller liknande också verbalt beröm om någon åt upp sin mat var vanligt. Vanliga skol regler så som att räcka upp handen om man ville något, sitta vid valda platser och föra bort avfallet själv var skolans regler så dessa följde barnen bra utan att det behövde påpekas av personalen. Det var svårt att se någon upprepad smak exponering vilket var synd eftersom det är ett bra sätt att få barn att vänja sig vid viss mat. Den mest vanliga strategin var alltså verbal uppmuntran och beröm.

Vi hittade artikeln Pre-school staffs´ attitudes toward foods in relation to the pedagogic meal (Sepp et.al., 2006), efter att vi hade läst i Hanna Sepps bok "Måltidspedagogik-mat- och måltidsskunkap i förskolan. Vi googlade på Hanna Sepp och hittade fler publikationer bl.a denna artikel. Artikeln verkade väldigt passande för vårt ämnesval, så vi valde att köpa den.

Artikeln syfte är att identifiera daghemspersonalens attityder till rollen av mat och måltider som en del av dagliga aktiviteter på daghemmen, med fokus på den pedagogiska måltiden. 12 förskolor var med i undersökningen var av 34 från daghemspersonalen deltog. De använde sig av en kvalitativ metod dvs. De intervjuade 34 från daghemspersonalen under arbetstid. Deltagarna var till största delen kvinnor som hade arbetat med barnvård i 12-36 år. Det var endast en man som deltog, han hade arbetat i 2 år. Frågorna var temastrukturerade och behandlade åtta specifika teman. Även om de ursprungliga antalet intervjuade var 34, använde man sig endast av 18 svar.

I resultatet kom det fram att daghemspersonalen har väldigt lite teoretisk och praktisk kunskap inom ämnet mat och näring. Ingen av de intervjuade minns att de har fått några

instruktioner gällande maten på daghemmet. Trots detta hade största delen av daghemspersonalen en klar bild av hur man praktiserar en pedagogisk måltid. Några exempel som togs upp var att den vuxna skall föregå med gått exempel, såsom att visa att maten är bra och god. Uppmuntra barnen att pröva på ny mat och försöka få dem att äta upp sin mat. De tre vanligaste matreglerna bland personalen var uppmuntran att äta upp, tvätta händerna och smaka på all mat. Daghemspersonalen ansåg att barnen kunde och ville göra mera måltidsrelaterade uppgifter, men tyvärr kunde inte tid till detta prioriteras. I artikeln kom det även upp att daghemspersonalen uttryckte oro eller tom. Misstro mot föräldrarnas val av mat hemma.

3 TEORETISK REFERENS RAM

I vår teoretiska referensram kommer vi att ta upp om fostringsgemenskap och socialpedagogisk syn på måltiden

3.1 Fostringsgemenskap

Ett lyckat samarbete mellan föräldrar och daghemspersonal på ett daghem innebär att föräldrarna skall ha möjlighet att påverka verksamheten. Föräldrarna skall veta vilka regler och normer som finns på daghemmet och ha en möjlighet att påverka dessa också. Utvärdering är en viktig del av arbetet på daghemmet. Daghemspersonalen skall regelbundet utvärdera och göra uppföljningar på barnen, detta material skall föräldrarna regelbundet få ta del av. Föräldrarna skall själv också vara med och utvärdera daghemmets pedagogiska verksamhet. För att föräldrarna skall kunna påverka ha synpunkter på den pedagogiska verksamheten krävs det att föräldrarna har en viss kunskap om det pedagogiska innehållet och arbetssätten. Viktigt att tänka på är att fast man har en möjlighet att påverka den pedagogiska verksamheten betyder det inte att man är tvungen till det (Pramling Samuelsson & Sheridan, 1999, s. 134-135)!

De dagliga mötena på daghemmet är minst lika viktiga som de strukturerade mötena, som t.ex. utvecklingssamtal. Det är i det dagliga mötet som föräldrar och pedagoger kan utbyta information och bygga upp ett förtroende. Med en ömsesidig respekt kan de bygga upp en bra relation till varandra. En del av föräldrarna har tid att engagera sig mer än andra och vad föräldrarna väljer att engagera sig i mer beror på i vilken period de är i livet. Därför är det viktigt att möta varje förälder enligt dennes förväntningar, behov och intressen för verksamheten (Pramling Samuelsson & Sheridan, 1999, s. 135).

Enligt Grunderna för planen för småbarnsfostran avses med begreppet fostringsgemenskap att daghemspersonal och föräldrar går in för att gemensamt engagera sig i och stödja barnens fostran, utveckling och inläring. För att klara av detta krävs ömsesidig respekt, tillit och jämlikhet. Det är i första hand föräldrarna som har rättighet att fostra sina barn och de bär huvudansvaret för barnets fostran. Personalen kommer in och stödjer med sitt yrkesmässiga kunnande och insikter i sammanhanget. Det är på daghemspersonalens ansvar att skapa förutsättningar för ett bra samarbete med föräldrarna (Stakes, 2005, s. 36).

Fostringsgemenskapen utgår från barnets behov. I fostringsgemenskapen förenas det kunnande och erfarenheter från både föräldrar och daghemspersonalen sitter på. De båda parternas kunskaper om barnet skapar tillsammans de bästa förutsättningarna för att trygga barnets välbefinnande. Personalens värderingar, synsätt och ansvarsområden inom fostringsgemenskapen skall diskuteras med både föräldrar och övrig daghemspersonal. Hur fostringsgemenskapen förverkligas i praktiken bestämmer daghemspersonalen och föräldrarna tillsammans. Ett syfte med fostringsgemenskap är att i ett tidigt skede känna igen de situationer då ett barn kan behöva speciellt stöd i sin fostran, utveckling eller inläring, då skall daghemspersonalen tillsammans med familjen skapa en gemensam strategi för att stödja barnet. Har man en bra fostringsgemenskap skall den gå bra att tillämpa i problemsituationer (Stakes, 2005, s. 36-37).

Alla barn inom dagvården har en individuell plan som görs i samråd med föräldrarna när barnet börjar på daghemmet, detta är det första föräldrarna och daghemspersonalen samarbetar med som leder till en trygg fostringsgemenskap. Själva planen som skapas följer man upp och utvärderar regelbundet med föräldrarna. Syftet med planen är att be-

akta varje barns individualitet och föräldrarnas åsikter och uppfattningar. Planen gör det möjligt för daghemspersonalen att fungera konsekvent och att beakta barnets individuella behov. I viss mån deltar barnen själv när planen görs upp och utvärderas. Under planerade utvecklingssamtal går föräldrar och daghemspersonalen igenom planen tillsammans och ser hur den har verkställts. Vad som tas upp vid utvärderingen är barnets erfarenheter, aktuella behov och framtida utsikter, dessutom barnets starka sidor och intressen. Stöd och vägledningsbehov tas också upp om det behövs. När man diskuterar med föräldrarna tas speciellt de positiva sidor som stöder barnets utveckling. Finns det utmaningar så formuleras dessa konkret och man försöker tillsammans med föräldrarna hitta en lösning på dem (Stakes, 2005, s. 37-38).

En fungerande fostringsgemenskap är en förebyggande metod för varje enskilt barn. Man kan i ett tidigare skede upptäcka om barnet är i behov av extra stöd om föräldrar och daghemspersonal samarbetar. Om samarbetet fungerar brukar det inte vara några konflikter mellan parterna. Om förhållandet är vänligt och inkluderar en uppskattning för barnets möjlighet att delta i daghemsverksamheten är föräldrarna mera benägna att samarbeta och det byggs gradvis upp ett mera komplext föräldra-daghemspersonal förhållande. Daghemspersonalen som är säkra på sin yrkes roll har lättare att lyssna på föräldrarna (Sandberg & Vuorinen, 2008, s. 151-152).

3.1.1 Kommunikation

Kommunikationen är A och O med att bilda en relation mellan föräldrar och daghemspersonal. Relationen mellan föräldrar och daghemspersonalen bildas då man dörjar ett samtal. Föräldrarna behöver känna att de är välkomna och att de respekteras. Det är viktigt som professionell att man ser till att föräldrarna känner sig trygga och att man startar en relation i en trygg miljö. (Andersson, 1999 s. 153-154) Kommunikation handlar om att förmedla information mellan olika parter. Det handlar om att kommunicera muntligt eller skriftligt för att förmedla information mellan institution (daghem) och föräldrarna. Hurudan "ton" det ligger i kommunikationen är grunden för att skapa en god eller dålig kontakt. Man skall vara klar i vad man vill och tycker samt förståelig för varandra för att förstå varandra (Juul, 2003 s.116).

Årligen eller terminsvis erbjuder daghemmen samtal med föräldrarna där man byter information om barnets liv, s.k. utvecklingssamtal. Här är det daghemspersonalens roll att föra diskussionen och ge tonen för samtalet. Det kan vara en bra idé för både föräldrarna och på daghemmet att daghemspersonalen några veckor innan själva samtalet skickar ett brev till föräldrarna var det står vad som kommer att tas upp under själva samtalet, så att föräldrarna kan förbereda sig. Föräldrar kan ha svårt att vara kritiska mot daghemmet och ge kritik om någonting, därför är det viktigt som dagvårdspersonal att hjälpa dem på traven och fråga "Något vi kunde göra bättre?" eller "Någonting vi kunde vara mer uppmärksamma på?". Detta samtal ger dagvårdspersonalen möjlighet att ta upp saker i tid. Saker som kanske inte ännu blivit hotande eller alvarliga på något sätt men som kanske behöver tas upp och som inte hinner diskuteras under de korta mötena i vardagen. Om dagvårdspersonalen har ett allvarligt problem som de vill ta upp med föräldrarna hör det till att man förbereder föräldrarna på det kommande ämnet. Så att de inte känner sig attackerade eller blir helt omtumlade när saken kommer på tal. Det största syftet med de regelbundna samtalen är att förebygga och handskas med problem och att stärka kontakten mellan parterna. Det är väldigt viktigt för barnen att se att de viktigaste vuxna i barnets liv står på god fot med varandra (Juul, 2003 s.177-178).

Det är viktigt att alla aspekter av maten på daghemmet diskuteras i samtalen med föräldrar, både enskilt och i grupp. Det är bra om alla ur daghemspersonalen, ur alla arbetsområden någon gång kan delta i föräldrasamtalen. Det är viktigt att diskutera hur rollerna fördelas kring matvanor mellan daghemmet och hemmet. Familjen och hemmet har funnits i barnets liv från början och lagt grunden för barnets måltider. Sedan då barnet börjar på daghemmet fördelas ansvaret för mat och måltider mellan familjen och daghemmen. För att förebygga missförstånd och konflikter om vem som har ansvar över vad, är det bra med en öppen dialog (Livsmedelsverket, 2007, s. 22).

3.1.2 Kommunikation kring utmaningar

Då det uppkommer utmaningar t.ex. Kring måltiden, är det bäst att tala klarspråk sinsemellan. Det är ingen idé att försöka förfina situationen och prata diffust om problemet

som uppstått. Diffus kommunikation betyder att man inte pratar om det som verkligen behöver förändras på ett begripligt sätt. Motsatsen till Diffus kommunikation är specifik kommunikation. Med specifik kommunikation möjliggör man ett samarbete. Föräldrarna behöver inte tolka vad samtalet handlar om, utan kan koncentrera sig på det väsentliga. Det är alltid bättre att framföra saker så rakt och respektfullt som möjligt, detta gäller både föräldrar och daghemspersonal (Fred, 2005 s.35-40).

Om en utmaning skall diskuteras med en förälder bör det bestämmas en träff i förväg. Daghemspersonalen meddelar föräldern om vad som skall diskuteras och vilka professionella som kommer att delta i samtalet. Oftast är det bättre ju färre professionella det är med, så att föräldern inte känner sig i underläge. Ju färre professionella, desto tryggare känsla för föräldrarna. Vissa föräldrar kan uppleva det som provocerande att få beskrivet för sig hur verkligheten är, då blir inte saken bättre av att flera påpekar samma sak. Det är bra att skapa sig en arbetsallians med föräldern. Detta innebär att man är överens om ett mål och hur man behöver samarbeta kring det. Om föräldrarna inte insett vitsen med målet, kommer de inte att vara villiga att samarbeta (Fred, 2005 s.30-32 & s. 88).

3.2 Socialpedagogisk syn på måltiden

Ett barns lärande sker i interaktion med andra och i kommunikation (Westerlind, 2011, s. 145). En stor del av kunskapen kring måltiden får man redan tidigt i livet, speciellt gällande bordsskick, preferenser för smak och attityder för mat. Dessa attityder och beteenden uppstår oftast vid den specifika måltidssituationen. Man lär sig vad som är accepterat och vilka sociala normer som är accepterade under måltiden. Även om matvanor inte är stabila och ändras under en persons livstid kan en bas för goda matvanor skapas i den tidiga barndomen. Medan barnet utvecklas minskar föräldrarnas influenser i styrka, medan andra faktorer börjar påverka såsom gruppsyck och median (Sepp, 2006 s.224).

Det var pedagogerna på daghemmen som uppfann begreppet "matsituation". Man ansåg att det var viktigt att se situationen ur ett metodiskt och analytiskt perspektiv och m.m. detta utveckla pedagogiska strategier som kunde förbygga och lösa konflikter (Juul, 2001 s.11).

Barnen äter både med ögonen och munnen. Att ha en trevlig och trivsamt miljö kring måltiden bidrar till en bra gemenskap. Exempelvis att ställa fram maten så det ser trevligt ut och skapa lugn och ro kring matbordet. Stänga av eventuella sidofaktorer som kan störa, såsom radion, Tv:n och musik och även helst mobiltelefonen. (Hofsten & Lidbeck s.211) En god måltid är en blandning av god mat, omsorg, engagemang, nära relationer, estetik, sinnesupplevelser och spontana mänskliga känslor och stämningar. Det är individuellt för människor och familjer vad man tycker är en lyckad måltid. Vissa äter för att leva och vissa lever för att äta. I vissa familjer är måltiden en harmonisk stillsam situation medan andra familjer är pratar i mun på varandra och skrattar högt. Vi minns ändå situationerna bra, eftersom vi var där, tillsammans (Juul, 2003 s. 12).

3.2.1 Måltiden hemma

Med tanke på hur viktig social träning är för barnet är gemenskapen kring matbordet viktig. Då man sitter tillsammans kring matbordet kan det visa barnet att maten ger glädje och trivsel (Hofsten & Lidbeck, 1995 s. 332). Enligt livsmedelsverket har det stor betydelse för upplevelsen av måltiden om bordet är fint dukat. Dukningen är ett sätt att inkludera barnen i måltiden. Utgångspunkten i delaktighet är att barnen skall ha rätt att uppleva sig delaktiga i gemenskapen, i detta fall familjen (Westerlind, 2011, s. 145). För att göra barnet delaktigt kan det även få hjälpa till med matlagningen, bakningen, bre smörgåsar eller hälla upp dryck i glaset. Att stänga av Tv:n och Ipads höjer även trivseln i samvaron. Under måltiden skapas också tillfällen för barnen att träna sig på matematik, utveckla språk och social samvaro (Livsmedelsverket, 2007, s. 20).

De flesta människor kan tro att andra människor tänker lika som en själv och kanske antar att andra förstår bestämda sociala händelser som de själva. Därför kan det uppstå

situationer då man tillrättavisar varandra kring måltiden, eftersom vissa saker känns självklara för de vuxna men är något barnen inte upplever som självklara kring måltiden. (Madsen, 2010 s. 240) Under måltiden kan man försöka mötas och acceptera varandra som man är. Som vuxen vet man hur obehagligt det är om någon sitter och stirrar på en och korrigerar vad man gör hela tiden. Då förlorar man både humöret och lusten att äta och vara tillsammans. På detta plan är vuxna och barn lika (Juul, 2003 s. 14).

I måltiden fungerar de vuxna som förebilder. Om föräldrarna inte äter samma sak, dricker samma sak eller inte alls äter med barnet går många pedagogiska möjligheter förlorade (Livsmedelsverket, 2007 s. 20). Måltider är en specifik plats där man skapar rutiner i vardagen. Att äta för tidigt kan innebära att barnet inte är hungrigt nog och att vänta för länge med maten kan göra så att barnet är gnälligt och kinkigt. Detta gäller specifikt för middagen, de andra måltiderna är mera flexibla (Anving, 2012, s. 121). Om barnet kommer hem från daghemmet och inte orkar vänta tills resten av familjen har kommit hem kan man ge barnet ett större mellanmål så det orkar tills familjen samlas och äter middag tillsammans. Barnen behöver äta oftare: frukost, lunch, middag och dessutom ett rejält mellanmål på eftermiddagen. Om barnet har ätit lite till frukost eller om lunchen äts sent behövs även ett mellanmål på förmiddagen (Hofsten & Lidbeck, 1995, s. 332-335).

Att äta tillsammans innebär att man lever upp till förväntade normer. Barn lär sig någonting vid måltiden, t.ex. hur man skall agera vid matbordet. Enligt Anving (2012) beskrev Cinotto måltiderna som "tre lektioner om dagen", dvs. Tre huvudmål om dagen plus mellanmål. Livet med barn innebär att föregå med gott exempel, hit kan höras att äta en hyfsat näringsrik måltid, ta god tid på sig och sitta tillsammans vid bordet. Måltiden blir då en pedagogisk stund där barnen har möjlighet att lära sig vad ett gott mat beteende består i. Vissa föräldrar har märkt att barnen äter bättre när hela familjen äter tillsammans. Ofta på morgonen då föräldrarna förbereder inför dagis och jobb och inte har tid att själva sitta vid bordet har det märkts att barnen springer iväg och låter frukosten bli halväten. Det kan kännas sårande att höra att barnet inte vill äta den mat som man stått och lagat med omsorg. Att barnet geggat och leker med maten kan kännas

som slöseri med tid och strider mot det som den vuxna har lärt sig om bordsskick. Gemenskapen kring måltiden handlar även om den sociala uppfostran. Familjemåltiden har förut definierats av forskare som "en händelse där alla familjemedlemmar sitter ner tillsammans och äter varm mat hemma". Detta stämmer inte nödvändigtvis i praktiken, eftersom maten inte alltid äts hemma, inte alltid består av varmt mat och det inte endast handlar om den närmsta familjen, dvs. Barn och föräldrar. Oavsett om vilka vuxna det är som är delaktiga i måltiden är det barnen som är den samlande faktorn (Anving, 2012, s. 110-111 & Leach, 1993 s. 299).

Måltiden blir inte alltid som man tänkt sig, ibland hinner inte alla äta samtidigt, barnen vill inte sitta till bords eller det är stressigt om man skall iväg på aktiviteter, och därför hinner man inte äta tillsammans som man tänkt sig. Eftersom man på dagen befunnit sig på olika håll betonas det att måltiden är särskilt betydelsefull. Om barnet då är ivrigt att bara få komma bort från bordet och fortsätta sin lek kan detta upplevas som att måltiden förstörs och man inte kan uppnå lugn och harmoni kring måltiden. En central strävan i familjelivet är att försöka samlas till måltiden. Familjelivet handlar om en jämvikt om att vara tillsammans och att vara isär, då får samvaron en ökad betydelse (Anving, 2012, s.113 & Leach, 1993 s. 299).

Barnet blir förtjust i mat om de vuxna inte har förstört det naturliga förhållandet mellan att vara hungrig och att tycka om mat då barnet var litet. I daghemsåldern är barnet moget att delta i måltider som också handlar om en trevlig samvaro. Man skall dock akta med att kräva ett gott bordsskick för hastigt. Om det blir en för hastig förändring kan man förstöra barnets mat glädje. De vuxna kan föregå med gott exempel under måltiden istället för att säga åt barnet vad det får och inte får göra. Barnen tar modell av de vuxna kring bordet och om man då säger t.ex. säger att barnet inte får äta med fingrarna eller att det skall ta bort armbågarna från bordet, betyder det också att ingen annan runt bordet får göra det. Man kan försöka duka likadant till barnen som till föräldrarna så att barnet lär sig äta med annat än plast sked och inte måste i all evighet sitta i en extra hög barnstol. Det är viktigt för gemenskapen att familjen alltid nu och då samlas kring matbordet tillsammans. I ett hem där alla är väldigt upptagna kan det göra gott att exempelvis ha en mer "traditionell" middag på veckoslutet eller då det finns tid, för att barnet skall få en bild av hur samvaron kan vara kring middagsbordet. Då kan barnet t.ex. vara

delaktigt i dukningen eller få plocka blommor till middagsbordet, man skall även försöka diskutera ämnen som även barnet kan vara del av, så att barnet känner sig inkluderat i samvaron. Även Sepp betonar att man på daghemmet kan involvera barnet då det kommer till bordsplaceringen eller hur bordet skall dekoreras (Sepp, 2013 s. 123).

3.2.2 Måltiden i daghemmet

Måltiden i daghemmen har sedan lång tid tillbaka haft en central betydelse i daghemsverksamheten. I daghemsverksamheten är syftet med måltiden inte bara att barnen får mat utan också en socialpedagogisk aktivitet där barnen lär sig bordsskick och goda vanor. Daghempersonalen anser även att måltiden skall vara en stund för trivsam samvaro. Inklusion definieras enligt Madsen (2010) som "att medräkna, att innefatta någon i helheten". Också att alla som deltar skall ha likadana villkor. För att göra detta krävs det av daghempersonalen en så kallad handlingskompetens på daghemmet (Madsen, 2010, s. 172-173). Måltiden är en aktivitet i daghemmet där man kan få in pedagogik som inkluderar omsorg och utvecklar lärandet. Under måltiden sitter man ofta i mindre grupper, syftet med detta är att man på nära håll kan se och höra alla i gruppen. På detta sätt är det också enklare att kommunicera och samspeja med varandra och barnen blir inkluderade. Måltiden omfattar olika moment där man kan lära sig nya saker, få närhet och omsorg (Johansson & Pramling Samuelsson, 2001 s. 88-89).

För att göra barn delaktiga i måltidssituationen innebär det att de vuxna måste kunna inta barns perspektiv, detta innebär att försöka se världen med barns ögon. För att man skall kunna tolka barns perspektiv måste man vara lyhörd för barnens uttryck och förstå sammanhangen som barnen ingår i. Barnet måste vara delaktigt för att kunna påverka sin vardag. Till barnens vardag hör bl.a. måltidssituationen, de vuxna kan göra barnen delaktiga i måltidssituationen genom att t.ex. duka och presentera maten för de andra. Det är en utmaning för pedagogerna i arbetet samtidigt försöka skapa en gemenskap och se till att alla blir inkluderade och dels se och möta det enskilda barnet (Westerlind, 2011, s. 147). Det är de vuxnas ansvar att göra barnet förstått och delaktigt. Barn är del-

aktiga när deras tillvaro blir respekterad genom att de vuxna ser och hör dem, samt då deras intressen och avsikter bemöts och accepteras (Eriksson, 2015 s. 216).

I en tidigare studie är det bevisat att barn ofta är mer toleranta för ny mat serverad på daghemmet, eftersom deras kamrater äter samma mat och de vill inte skilja sig från gruppen. En av de effektivaste metoderna då det gäller att uppmuntra barn att acceptera ny mat är att daghemspersonalen fungerar som rollmodell för barnen. Om personalen är tyst gällande smakupplevelser etc. Har det mindre effekt på barnen, än om de vuxna entusiastiskt pratar och njuter av maten som t.ex. "mm vad gott med ärtsoppa". En rollmodell som barnet ser varje dag har en mer betydande inverkan än att bara bli tillsagt om vad som är acceptabelt eller inte (Sepp, 2006 s. 224-225).

3.2.3 Måltidspedagogik

Syftet med en pedagogisk lunch är enligt Livsmedelsverket "ett tillfälle till samvaro mellan vuxna och barn." "De pedagogiska luncherna är viktiga för att barnen skall få en positiv upplevelse av måltiden och en naturlig inställning till mat." "Barnen behöver vuxna som förebilder och stöd. Att sitta vid samma bord och äta samma mat ger tillfälle till samtal." "Barnen får träna grupp känsla och betydelse av samarbete". Det primära syftet med måltiderna är att barnen skall äta och bli mätta, men även ett utmärkt tillfälle att lära sig nya saker. Man kan lära känna sina egna smakpreferenser, träna sin självständighet och lära sig att hantera situationer då man misslyckas, t.ex. att lära sig hålla upp sin egen mjölk men även lära sig torka bordet då man spillt. Att göra fel är en del utvecklingen att bli självständig och att lära sig känna ansvar. Det är på de vuxnas ansvar att organisera måltiden dvs. Hur barnen skall uppföra sig och vad de får och inte får göra. Får barnen t.ex. inte öva sig hålla upp sin egen mjölk, lär de ju sig inte och daghemspersonalen blir istället som en assistent som serverar barnen (Sepp, 2013 s. 19-20).

Måltidssituationen är ett tillfälle där barnen får utveckla sina smaklökar, lära sig äta många olika livsmedel och rätter och få en positiv inställning till mat. Man skall försöka hjälpa barnet att uppleva nya smaker. Om ett barn på daghemmet har traumatiska upp-

levelser av att man måste äta upp allt som finns på tallriken, kommer det antagligen att vägra pröva på någonting nytt ifall det inte sen skulle tycka om det. Det kan löna sig att låta barnet smaka på någonting nytt t.ex. i samband med matlagningen eller sedan på en liten t-sked under måltiden för att bestämma sig om det vill äta av det eller inte. I daghemsåldern betyder måltiden mer än bara mat. Om man vill att barnet skall förstå att måltiden innebär social gemenskap kan man låta barnet hjälpa till att förbereda den. Daghemspersonalen fungerar som rollmodeller vid måltiden. Det krävs då att daghemspersonalen äter samma mat som barnen. Förekommer det en annorlunda diet pga. allergi eller religion har barnen förståelse för detta om de får en förklaring (Leach, 1993 s. 388-389 & Sepp, 2013 s. 23-24).

För att maten och måltiden skall bli en naturlig del av den pedagogiska verksamheten kan man involvera både barnet och daghemspersonalen i planeringen av maten. Detta kan t.ex. vara att barnet får önska olika grönsaker som skall serveras till lunch eller att ha tema veckor där maten är en central del av temat. Enligt Mari Sandell, forskare på Åbo Universitet, är det bra att föra in livsmedlen i den pedagogiska verksamheten, en så kallad pedagogisk matlista. Om det t.ex. skall serveras riven morot till lunch kan man redan i samlingen presentera en morot, man kan se och känna på den eller läsa en saga eller en dikt om moroten. En del barn måste först bekanta sig med ny mat innan de för den till munnen. Om man först låter barnen bekanta sig med det nya livsmedlet på detta sätt kan det bli mer lockande att sedan äta den. Det finns även många fördelar med att låta barnet presentera maten och menyn för de andra barnen i gruppen. Barnet har då möjlighet att öva sina muntliga färdigheter och att göra sig förstådd, de andra barnen får öva sig att lyssna (Sepp, 2013 s. 123-124 & Kettunen, 2016 s. 10-11).

Förr i tiden var det vanligare att barnen på daghemmen fick vara med och baka bröd och kakor, vilket integrerade olika sorts råvaror i det pedagogiska arbetet. Exempelvis om rotfrukter var temat lärde man barnen hur man sådde, skördade, förberedde och tillagade dem. Man kunde också använda grönsakerna i barnens lekar t.ex. i pyssel stunder. Förr fick även barnen mera vara med och förbereda lunchen en gång i veckan, barnen var då en del av processen. Nuförtiden finns det varken tillräckligt med daghemspersonal eller tid för att kunna utföra detta. Det handlar om planering och tidsprioritering (Sepp, 2006 s.228).

3.2.4 Saperemetoden

Vi valde att skriva om Saperemetoden, eftersom Marthornas "tack för maten"-program använder övningar ur den metoden. Saperemetoden uppfanns i Frankrike på 1970-talet av en fransk kemist som upplevde att barnen åt mer ensidigt, mest mjuk och söt mat. (Martha) Saperemetoden är en metod där barns sensoriska förmåga och språk övas, dvs. Hur maten och måltiden upplevs med alla våra sinnen. Sapere är latin och betyder "att smaka" och "att kunna". Det lilla barnet upptäcker världen genom att stoppa saker i munnen och de lite större barnen använder sina fingrar och ögon allt mer för att utöka kunskapen om vad barnet äter och dricker. Barnet stoppar exempelvis sina fingrar i mjölken och mosar potatisen med händerna. Detta kanske inte alltid är så önskvärt av de vuxna men är en nödvändig process i barnets utveckling. Enligt Saperemetoden kan man som vuxen underlätta situationen genom att anpassa maten så att den blir fingervänlig och lätt att torka upp (Sepp, 2013 s. 137).

Grundtanken i Sapere är att använda sina händer, ögon, öron, näsa och mun. Och att känna, titta, lyssna och dofta och smaka på maten. Detta är en metod som i Finland används med småbarn medan i Sverige används metoden i många olika klasser. En huvudtanke med Saperemetoden är att alla oavsett ålder har rätten till sin egen smak. Det finns inte något rätt eller fel och alla skall ha rätt att inte behöva prova. Allting är på barnens villkor och idén är att skapa nyfikenhet. Övningarna är laborativa och tanken med dem är att man skall lära känna sig själv och sin egen smak samt att man gör det tillsammans med de andra i gruppen. Genom att man tillsammans ser, hör, doftar och smakar så uppmuntras man att prova, tänka och diskutera med varandra. Man kan ha bilder och symboler som stöd till övningarna och diskussionen. Det kan t.ex. Vara en bild på en näsa när det är tal om luktsinnet, eller hörselskydd då man koncentrerar sig på matens ljud. Smakar en lök annorlunda om man håller för näsan? Eller smakar ett knäckebröd likadant när man har på sig hörselskydd? Här får man låta fantasin flöda (Sepp, 2013 s. 138-139).

En annan grundläggande tanke är att väcka diskussion och sätta ord på sina upplevelser. Man får utveckla sitt ordförråd genom att t.ex. fundera på vad allt som beskriver smaken av en morot. Barnen kanske kommer på nya ord som beskriver moroten. Dessa övningar

handlar om att gå igenom alla sinnen och se hur de fungerar. Med övningarna skaffar man en ord bank där man först beskriver t.ex. en grönsak genom hur den ser ut, luktar, känns i handen och i munnen, hur den låter i munnen och till sist fokuserar man på hur den smakar. På detta sätt får man en ordrikare beskrivning på moroten, än om man skulle smakat först hade beskrivningen varit fokuserad på om det var gott eller inte (Sepp, 2013 s. 139).

3.2.5 Utmaningar kring måltiden

För att uppnå en ideal måltid strävar man efter att upplevelsen skall vara trevlig och mysig och en situation där man kan föra en diskussion med barnen runt bordet. En viktig del av måltiden är att diskutera med barnen. Även att maten skall se och vara tilltalande är viktigt. Detta är tyvärr inte alltid så lätt att uppnå. Hur måltiden upplevs varierar från dag till dag. Mycket har att göra med hur stämningen varit innan man sätter sig till bords, om det t.ex. varit en stressig atmosfär kan måltiden bli stressig för både daghemspersonal och barn. Ibland vill alla barn bli sedda och hörda under måltiden, vilket kan resultera i kaos (Sepp, 2006 s. 230).

Barn är ofta skeptiska till ny mat som de inte har smakat på tidigare. Detta är en naturlig försiktighet som kallas för neofobi, dvs. Rädsla för nytt. Människan är dock utrustad med nyfikenhet på ny mat, även barnen. Då barnet har övervunnit sin rädsla och smakat på maten lär sig barnet fort och ökar snabbt sin portionsstorlek. Många barn behöver testa nya smaker, livsmedel och maträtter upp till 15 gånger innan de börjar uppskatta dem. Barn bestämmer själv över hur mycket de skall äta. Barn är periodare, alltid nu och då kan barnen ha en "vägrarperiod", där barnet har en viss sorts mat som det vägrar att äta. Detta kan man inte göra så mycket åt men man skall ändå fortsätta servera mångsidig mat. Dessa perioder går över ganska snabbt om man inte kommenterar dem så mycket. Man behöver inte vara orolig att barnet inte får i sig vad det skall. Om barnet exempelvis vägrar att äta grönsaker så kan det få i sig vad det behöver exempelvis genom frukt. Äter barnet inte frukt kanske det dricker juice osv. Man skall inte tvinga bar-

net att äta då det inte vill, då är det lätt att "vägrarperioden" fortsätter. Barn kan vara väldigt negativa mot ny mat. Därför kan det vara bra att uppmuntra barnet att smaka. Om man aldrig smakar kan man aldrig vänja sig vid ny mat (Hofsten & Lidbeck, 1995 s. 340-341 & Livsmedelsverket, 2007, s. 21).

Egentligen är det konstigt att det kan bli så stora problem med ätandet, eftersom barnen blir hungriga precis som alla andra. När de blir hungriga säger kroppen till och då äter de oftast. Ju mer regler man försöker påtvinga barnen med, hur barnet skall äta och hur bordsskicket ser ut, desto tydligare blir det för barnet att matbordet är en rolig plats att få föräldrarnas uppmärksamhet på och känner vilken makt det har (Leach, 1993 s. 299-300). Maktkamp kring måltiden på daghemmen är ganska vanligt. Det innebär bl.a. att barnen inte vill äta, sitta stilla eller ens sitta vid bordet. Hemma kan det även uppstå maktkamper, ett exempel på maktkamp hemma är att vägra äta, eftersom barnet märker att detta väcker starka känslor hos de vuxna. Många barn som matvägrar hemma gör det inte på daghemmet eftersom situationen är mindre konfliktfylld. Eftersom daghemspersonalen inte har samma möjlighet att fokusera på det enskilda barnet kring matbordet, som föräldrarna har känns det inte lika "värdefullt" för barnet att matvägra (Sepp, 2013 s. 20,35).

Enligt Sepps (2006) undersökning "Pre-school staffs' attitudes toward foods in relation to the pedagogic meal" uttryckte en del av daghemspersonalen i svenska daghem en oro och även en del misstro mot föräldrarna. Den generella bilden var att maten som serverades hemma var obalanserad och att föräldrarna oftast serverade deras barn mat som barnen gillade t.ex. pizza, spaghetti eller hamburgare. De flesta i daghemspersonalen trodde inte att så mycket typisk svensk mat serverades hemma. Daghemspersonalen var även orolig för att föräldrarna serverade en otillräcklig frukost om man jämför med den som serverades på daghemmet. Daghemspersonalen ansåg att föräldrarna ofta var stressade på morgonen och tyckte därför att det var bättre om barnen åt morgonmål på daghemmen. De tyckte även att barnen åt mer hälsosam och balanserad mat på daghemmet. En del av daghemspersonalen trodde att barnen på daghemmen åt för mycket vid mellanmålet så att de förstörde deras aptit till middagen hemma. Detta gällde främst i dag-

hem som hade eget kök och därför möjlighet att tillreda mer mat/mellanmål vid behov (Sepp, 2006 s. 229).

Attityden till barns matvanor har ändrats under de senaste 70 åren. Nu anser man mera att barnet har ett eget val och kan bestämma själv och ta eget ansvar. De vuxnas ansvar är att servera bra mat men det är barnets ansvar att äta. Om barnet inte äter blir föräldrarna oroliga och de börjar blanda sig i för mycket. Detta kan bilda grunden till konflikter, vilket gör att barnet börjar matvägra. Denna konflikt är inte lika vanlig på daghemmet. Om matvägringar skulle uppstå på daghemmet, och det inte finns någon medicinsk anledning till detta, måste daghemspersonalen vara uppmärksamma på sitt eget agerande och fundera över om de har inkräktat på barnets "revir". Om en konflikt uppstår mellan barnet och omgivningen är det inte nödvändigtvis det enskilda barnets beteende man måst ändra på, utan se på helheten i situationen och kanske ändra på den sociala miljön kring barnet (Westerlind, 2011 s. 146). Uppstår en sådan situation är det värt att tänka om och kanske byta vuxen vid bordet till någon som inte har en måltids relation till barnet. Ett annat alternativ kan vara att sätta ett barn med god aptit bredvid barnet i fråga i hopp om att aptiten skall "smitta av sig" (Sepp, 2013 s.35-36).

4 METOD

I detta kapitel beskriver vi vår insamlingsmetod och analysmetod som vi har valt till vår undersökning. Vi kommer även att behandla de etiska aspekter som är relevanta för vår undersökning.

4.1 Insamlingsmetod

Vi har valt att göra vår insamling kvalitativ med en öppen ostrukturerad enkät och innehållsanalys bland föräldrarna och daghemspersonalen. I en kvalitativ undersökning kommer människors livsvärld, åsikter, synpunkter och tankar fram med egna ord. Med

denna inriktning försöker man få information om världen ur den intervjuades synvinkel och deras erfarenheter. Den kvalitativa metoden är en känslig och kraftfull metod att använda för att fånga erfarenheter och innebörder ur respondentens vardagsvärld. De kan genom den öppna ostrukturerade enkäten förmedla fritt sin situation till andra genom sitt eget perspektiv och med sina egna ord. Det vi vill ha fram ur denna undersökning är de olika synsätten som föräldrar och daghemspersonal har kring måltiden, vi får lättast fram denna information genom det kvalitativa perspektivet. Att välja öppen ostrukturerad enkät till föräldrarna snarare än att intervjua är för att det personliga frågorna vi vill ha svar på och dessa frågor tror vi är lättare att svara på om man gör det anonymt. Vi valde även samma metod till daghemspersonalen för att underlätta analyseringen (Kvale, 2006, s. 9, 70).

För att få så tillförlitliga svar som möjligt valde vi att dela ut enkäterna till flera ur daghemspersonalen eftersom vi anser att fast man arbetar med samma mål kan man ha olika synsätt och erfarenheter gällande de teman vi valt att koncentrera oss på. Vi gav ut en öppen ostrukturerad enkät med öppna frågor där daghemspersonalen och föräldrarna från ett Sedmigradskyddaghem och ett daghem från Barnavårdsföreningen får svara med sina egna ord. I samband med enkäten gav vi även ut ett informationsbrev åt både daghemspersonalen och föräldrarna där vi förklarar vår forskning och all information de kan behöva för att svara på de frågor vi valt att ställa. Denna undersökning var frivillig, men vi hoppades att få så många svar som möjligt så att vår forskning skulle bli så tillförlitlig som möjligt. Enkäterna var anonyma, så att vi inte skulle veta vem som svarat på dessa.

En fördel med kvalitativa metoder är att de är flexibla, man kan som opponent få mera ingående information på varje fråga än i en kvantitativ metod. Man får fram respondentens känslor och motiv på ett annat sätt. En nackdel med kvalitativa metoder är att hela processen tar ganska lång tid. Man kanske inte lika lätt får så många att delta som man skulle vilja eftersom många kan tycka att det är privat. Det kan också ta en längre tid att analysera de svar som man får, därför måste man noga tänka efter vilka frågor man ställer i en kvalitativ undersökning. Men en kvalitativ undersökning ger oftast mera kött på benen än en kvantitativ undersökning (Bell, 2011, s. 158).

I en kvalitativ undersökning försöker man styra informationen som samlas in så lite som möjligt och försöker samla in data så öppet som möjligt. Detta kallas för ett induktivt förhållningssätt. Under processen styr man som forskare respondenternas svar mycket litet (Jacobsen, 2007, s. 48-49). Eftersom man bara ställer några enstaka öppna frågor är det viktigt att tänka ut frågorna så att de svarar på det man undersöker. Några huvudregler man skall följa när man formulerar sina frågor är att inte ställa några ledande frågor, inga outtalade förutsättningar och inga värderande frågor (Bell, 2011, s. 159).

I en kvalitativ undersökning måste man vara noga med att kritiskt granska kvaliteten och validiteten på de data som man har samlat in. Har man lyckats få fram det man ville, intern validitet, och kan man överföra informationen till andra sammanhang, extern validitet och kan man lita på informationen man fått in, reliabilitet. Den interna validiteten handlar om ifall resultaten uppfattas som riktiga. Vad som anses som riktigt är dock en tolkningsfråga. Man kan säga att ju fler som tycker samma, desto mera riktigt anses något vara. För att testa interna validiteten ska man jämföra sin undersökning med vad andra forskare har kommit fram till. Om det överensstämmer har man styrkt sin validitet. Har forskarna använt sig av annan metod och fortfarande fått samma svar så styrks ytterligare validiteten. Ett citat ur Jacobsens bok, *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, 2012: ”Information från flera oberoende källor ger en valid beskrivning av fenomenet.” Detta betyder inte att alla källor behöver säga samma sak, utan att alla källor skall prata om samma fenomen men att de kan göra det ur olika synvinklar (Jacobsen, 2012, s. 161-167).

4.2 Analys

I en kvalitativ analysering är det nästan alltid text som analyseras. Man har text från transkriberade intervjuer eller som i vårt fall från öppna ostrukturerade enkäter. Textmaterialet kan vara ganska omfattande, redan ett begränsat antal kvalitativa enkäter ger ett stort textmaterial. Detta gör att kvalitativa undersökningar är tidskrävande. Därför

kan det vara bra att göra löpande analyser. Detta betyder att man analyserar materialet när det kommer in och inte väntar tills allt material är insamlat. En fördel med detta är att man kan få idéer om hur man skall gå vidare. Man kan se om man förbigått någonting eller se om respondenterna har förstått någon fråga på ett sätt som man inte har tänkt på. Man kan få fram ny och oväntad information som kan berika hela undersökningen (Patel & Davidson, 2014, s. 120-121).

Det är viktigt att läsa igenom det insamlade materialet flera gånger före slutbearbetningen. Slutprodukten av en kvalitativ bearbetning är ofta en text med citat från enkäterna som varvas med egna tolkningar och kommentarer. Att hitta en balans mellan mängden citat och egna kommentarer är viktig, för många citat leder till att läsaren måste analysera själv. Om det är för få citat och allt är färdigt tolkat kan läsaren själv inte avgöra textens trovärdighet (Patel & Davidson, 2014, s. 121).

I en innehållsanalys delas materialet in i teman eller kategorier, därefter försöker man hitta samband mellan kategorierna. Vi utgick från Jacobsens fem faser. Den första är kategorisering, dvs. att dela upp texten i olika teman eller problemställningar. Den andra fasen handlar om att fylla kategorierna med innehåll, alltså beskriva m.h.a. citat. I den tredje fasen räknar man hur många gånger ett tema eller en problemställning uppkommer. Den fjärde fasen jämför man materialet. Man vill se om det förekommer skillnader och/eller likheter i svaren. I den femte och sista fasen söker man förklaringar till skillnaderna som uppkommit (Jacobsen, 2007 s. 139).

4.3 Etik

Under hela forskningsprocessen måste man fundera på de etiska frågorna. Om man delar in forskningsprocessen får man sju olika stadier. Det första stadiet är tematisering, här är det viktigt att tänka på att inte bara forskarna skall dra nytta av resultatet utan även förbättra situationen för intervjupersonerna. I planeringsfasen måste man ha forskningslov, tänka på konfidentialiteten, och tänka på de konsekvenser som undersökningen kan ha för respondenternas del. I utskriftstadiet är fortfarande konfidentialiteten vik-

tig, även tillförlitligheten måste i detta skede beaktas. I analysen gäller det att fundera över hur djupt och kritiskt man skall analysera och om respondenterna skall ha inflytande över hur deras svar tolkas. Det är forskarens etiska ansvar att kontrollera att den kunskap man ger ut stämmer överens med sanningen. Konfidentialiteten tas slutligen upp även i rapporteringen, även här tas det upp vilka konsekvenser rapporten kan få för de som svarat på enkäten och för dem som de representerar (Kvale, 2006, s. 105).

Enligt Arcadas God vetenskaplig praxis skall man vara ärlig, omsorgsfull och noggrann i hela undersökningsprocessen. Man skall beakta respondenternas rätt till identitetskydd och anonymitet, man skall också ge tillräckligt med information om undersökningens syfte och att det är en frivillig undersökning. All data som man samlar in skall man hålla sekretessbelagda. Forskningslov ansöker man från Arcada och organisationen var man tänker utföra sin datainsamling. Man skall förvara undersökningsmaterialet på ett tryggt ställe som utomstående inte har tillgång till. Man undviker känsliga teman (Arcada, 2015, s. 1-2).

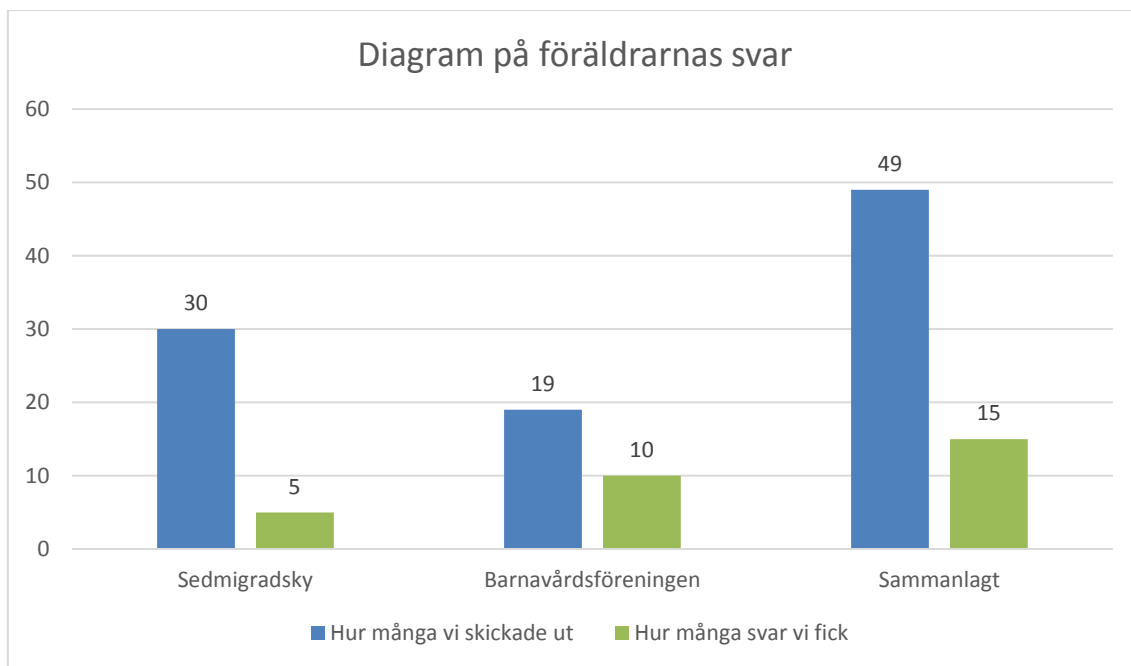
5 RESULTAT

I detta kapitel kommer vi att redogöra för hur vi gått till väga när vi gjort vår undersökning, samt presentera resultatet som vi fått.

För att få svar på våra frågeställningar dvs. "Vad är viktigt vid måltiden för daghemspersonalen?", "Vad är viktigt vid måltiden för föräldrarna?" Och "Hur samarbetar daghemspersonal och föräldrar kring utmaningar gällande måltiderna?", valde vi att dela ut intervjublanketter till föräldrarna och daghemspersonalen på ett av Sedmigradskys samt ett av Barnavårdsföreningens daghem. Vi tog reda på hur många familjer de har i respektive daghem och printade därefter ut enkäterna som vi förde till daghemmen. På Barnavårdsföreningens daghem var det 19 familjer och på Sedmigradskys daghem var det 30 familjer. Vi förde även fyra enkäter åt daghemspersonalen på respektive daghem och bad om åtminstone två svar. Vi lät daghemspersonalen dela ut blanketterna till föräldrarna och lämnade även en insamlingslåda vart föräldrarna anonymt kunde lämna

sina svar. Vi gav dem två veckors svarstid, men då vi gick och tittade i Barnavårdsföreningens daghem om det kommit några svar, efter ca en och en halv vecka, hade vi endast fått ett svar i lådan. Då bad vi daghemspersonalen påminna föräldrarna en extra gång. Vi passade då även på att maila Sedmigradsky daghemmet och bad dem påminna föräldrarna om att svara så fort som möjligt.

Då vi sedan hämtade lådan från båda daghemmen, hade vi fått två svar från föräldrarna på Barnavårdsföreningens daghem och två från daghemspersonalen och fem svar av föräldrarna på Sedmigradskys daghem och tre av daghemspersonalen. Vi var inte helt nöjda med mängden svar vi fått, så vi skapade en nät enkät via SurveyMonkey, med samma frågor, som vi mailade föreståndaren på daghemmen och bad dem maila ut länken till föräldrarna. Medan Barnavårdsföreningens daghem skickade ut länken valde Sedmigradskys daghem att av vissa omständigheter att inte skicka ut den. Vi fick då in ytterligare åtta svar från Barnavårdsföreningen. Svaren från SurveyMonkey kopierade vi in i Word-dokument och printade ut dem så de blev lättare att läsa och analysera. Vi läste igenom svaren flera gånger och gjorde sedan en mindmap skilt för föräldrarna och daghemspersonalen. Vi hittade olika teman i svaren och skrev upp nyckelord. Vi valde att ändra vår analysmetod efter att vi sett svaren, från narrativ analys till innehållsanalys. Vi ansåg att de flesta svaren var relativt korta och gick inte att analysera som berättelser.

Figur 1. Diagram på hur många enkäter vi skickade ut samt hur många svar vi fick av förädlarna.

5.1 Daghemspersonalens resultat

Som enkätfrågor till daghemspersonalen hade vi ”Beskriv med egna ord er måltids-situationen och er syn på måltiden på dagis, samt vad ni värdesätter?” och ”Beskriv hur ni kommunicerar med föräldrarna gällande måltidsfrågor speciellt om det uppkommer utmaningar.” Ur daghemspersonalens svar kunde tre återkommande teman urskiljas, det första temat var pedagogiskt förhållningssätt det andra temat var sociala normer och det tredje delaktighet, slutligen hittade vi ett gemensamt tema för både personal och föräldrar som vi döpte till samarbete. Vi sökte även efter likheter och skillnader bland svaren hos daghemspersonalen.

5.1.1 Pedagogiskt förhållningssätt

Med pedagogiskt förhållningssätt menar vi hur daghemspersonalen förstår sin uppgift, människosyn, deras syn på utveckling samt vad de värderar (Westerlind, 2011, s. 147).

Vi valde detta eftersom det handlar om daghemspersonalens syn och upplevelser av måltiden.

Båda daghemmen upplevde att måltidssituationen kunde vara röriga och kaotiska vissa dagar. Även förberedelserna före maten kunde vara stressiga, med dukning och liknande. Men målet var att trots detta uppnå ett lugn och att det inte skulle vara bråttom och stressigt kring måltidssituationen. Alla dagar är olika och ibland blir daghemsdagen hektisk för många och då blir måltiderna en lugnare stund då vuxna har tid att se och höra varje enskilt barn. Man värdesätter en lugn atmosfär och att det inte blir stressigt kring måltiden och stämningen kring bordet skall vara lugn så att man hinner uppleva maten genom smaken.

På ingetdera daghem tvingas barn att smaka på maten, men daghemspersonalen uppmuntrar till att smaka och äta så man blev mätt. Man skall göra måltiden tilltalande för barnen, så blir det lättare att smaka, man skall inte blanda allt på tallriken utan skilj matvarorna åt så barnen ser vad de äter. Matvägrande barn tvingas inte att äta massor, men smaka och äta eller dricka det man tycker om, detta gäller både hemma och på daghemmen. Daghemspersonalen hade som regel att ta bort maten efter max tre uppmaningar om barnen vägrade äta och servera först ny mat vid följande måltid. Daghemspersonalen ansåg att det är okej att inte tycka om all mat, men att lära barnen att inte uttrycka det så kraftigt, med kommentarer som ”ush” och ”vad äckligt”. Barnen behöver vänja sig vid nya smaker och konsistenser, ätande skall inte bli en prestation som skall värderas. Daghemspersonalen tycker att det skall vara naturligt att alla äter utan att fördöma eller berömma.

- *”Vi försöker förhindra kommande eventuella ätstörningar med att låta ätandet vara något självklart och naturligt.”*

5.1.2 Sociala normer

Med sociala normer menar vi förväntningar på önskvärt beteende. Så kallade ”oskrivna regler”, i en social situation så kallade sociala spelregler (Madsen, 2011, s. 133). Vi valde temat sociala normer eftersom daghemspersonalen strävade efter att lära barnen de sociala normer som sker kring matbordet.

Daghemspersonalen tyckte det var viktigt att kring måltiden även lära barnen ”vett och etikett”, detta övas med exempelvis att lära barnen be om mera, genom att säga ”Kan jag få?”, genom att tacka för maten. Även finmotoriken övas då man breder smör på brödet och övar sig på att äta med bestick. De ville lära barnen att vara artiga och lära sig att ta hänsyn till varandra.

- *”Vi lär dem gott bordsskick och hänsynstagande, vi börjar äta först när alla vid bordet serverat sig själva.”*

5.1.3 Delaktighet

Med delaktighet menar vi att alla skall kunna ta del av måltiden och kunna påverka den. Vi valde detta eftersom delaktighet är en viktig del av den pedagogiska måltiden.

Vid måltidssituationen övas berättande, dialog, lyssnande och mycket annat. Vid måltiden ansåg personalen att det var viktigt att ge tid för diskussion. Med hjälp av matramsor övas tålamodet, att vänta och även minnet övas då man måste kunna komma ihåg ramsorna utan hjälpmedel. De äldre barnen på daghemmen kunde få hjälpa i förberedelserna och få lära sig duka och duka av.

- *”Vi värdesätter att barnen kan sitta och diskutera med varandra, ge mun tur åt andra och lyssna medan de äter.”*

5.2 Föräldrarnas resultat

Som enkätfrågor till föräldrarna hade vi: ”Beskriv med egna ord er måltidssituation hemma samt/eller ert synsätt på måltiden.” och ”Beskriv med egna ord hur ni samarbetar med personalen gällande måltidsfrågor? Ta speciellt fasta på hur ni samarbetat om det uppkommit utmaningar.” Ur föräldrarnas resultat kunde vi urskilja två återkommande teman, vilka var: gemenskap och sociala normer. Även här kom temat samarbete upp. Även om vi inte tänker analysera kosten desto mera kom det fram i flera fall att ekologisk och närproducerad mat äts mycket hemma och att barnen åt mångsidig kost, både "vuxen mat och barnmat". Några föräldrar ansåg det även viktigt att barnen inte skulle få i sig så mycket sötsaker, eftersom de var rädda att barnen inte skulle uppskatta annan mat då. Detta hade de även meddelat till daghemmen.

5.2.1 Gemenskap

En betydelsefull gemenskap innebär att det enskilda barnet hittar en mening och känner att det har en betydelsefull position och därifrån kan bidra med någonting värdefullt (Westerlind, 2011, s. 147). Vi valde detta eftersom gemenskapen var en central del i föräldrarnas svar.

Det som enligt föräldrarna var det viktigaste var att sträva till att alla i familjen skulle äta tillsammans och att man hade regelbundna måltider. Men i enskilda fall svarade vissa föräldrar att det inte alltid blir så utan att den som är hemma äter med barnet. Föräldrarna strävar efter att måltiden skall vara en lugn stund där man kan i lugn och ro gå igenom det som hänt under dagen. Middagen skall vara en samlande punkt där alla i familjen möts om summerar upp dagen. Frukost och kvällsmål var friare. Gemensamma måltider är ett bra sätt att överföra sunda matvanor på barnen. I några svar kom det fram att barnen deltog i en del förberedelser och måste även hjälpa till med disken efteråt.

Maten ansågs vara viktigt både som näring och socialt hos en familj. Barnen får heller inte leka med maten vid bordet. Även om föräldrarna strävar till att måltiden skall vara en lugn gemensam aktivitet så beskriver flera av föräldrarna att måltiden är stressig och tidskrävande. Det kan vara hobbyverksamheter, otillräckligt med tid och att vissa barn krånglar med maten som gör att det blir stressigt.

- *"Vi försöker hålla måltider inom en viss tidsbegränsning så att det inte blir lek med maten."*

Målet är att ingen skall behöva sitta ensam vid matbordet och kasta i sig sin mat. Det kom fram att vissa barn åt bättre på daghemmen än hemma eftersom det är vanligare att "bråka" med sina föräldrar än med daghemspersonalen. Det satsas oftast mer på maten och själva måltiden på veckosluten eftersom det då finns mera tid till det.

- *"En måltid består av huvudrätt och efterrätt och veckoslut försöker vi ha 3-rätters middag."*

5.2.2 Sociala normer

Detta tema passade både in på daghemspersonalens svar och på föräldrarnas svar. Bordsskicket var viktigt enligt de flesta föräldrar. Många tyckte det var viktigt att inte stiga upp innan man tackat för maten och hade man syskon skulle man inte stiga upp före alla ätit klart.

- *"Vi äter alla tillsammans och gör maten hemma [...] Gott bordsskick diskuteras".*

Det är också viktigt att barnen lär sig visa uppskattning till den som kokat maten. Barnen skall också sitta i sin egen stol och får inte springa omkring under måltiden. För föräldrarna var det viktigt att barnet smakade på maten, men behövde inte äta upp allt på tallriken, utan det viktigaste är att de blir mätta. Att de vuxna fungerar som rollmodell kom också fram, eftersom att alla vid bordet skall smaka på allting, även de vuxna. En del föräldrar tog upp att de inte blandade maten på tallriken, eftersom barnen vill se vad de äter. Ett citat från en pappa lyder:

- *"Barn måst äta, annars blir dom omöjliga (på lika sätt som fruar också...)*

I vissa fall blir matsituationerna hemma en konflikt, barnen vill inte komma till bords, svårt att sitta stilla vid bordet, de vill inte smaka på maten som serveras och vill inte äta om maten blandat sig på tallriken m.m.

- *"Vi försöker ha en lugn stund och prata men det är ganska hektiskt ibland".*

I ett fall tog föräldrarna upp att deras barn varit selektiv med maten, varit tveksam för nya smaker och konsistenser, detta har diskuterats med daghemspersonalen och de har uppmuntrat barnet att prova på nytt men aldrig tvingat barnet att äta. I ett annat fall vill barnet inte riktigt koncentrera sig på att sätta något i munnen, då uppstår ofta en konflikt, då har föräldrarna hamnat "tvinga" i honom maten. Flera föräldrar har vid liknande fall använt sig av en bok eller iPad som distraktion till barnet för att få barnet att äta. iPads används också mer av föräldrar vid morgonmål och kvällsmål, inte vid själva middagen. Om måltiden varit alltför svår har iPad och liknade bara förvärrat situationen för att maten då helt glömts bort. Andra "mutor" för att få barnen att äta upp eller äta bättre var bland annat att locka med att få göra någonting roligt efter maten som belöning exempelvis leka med lego.

5.3 Samarbete

Daghemspersonalen samarbetar med föräldrarna så långt det är möjligt. Bland annat med föräldrasamtal, kvartssamtal, per telefon och även mail kommunicerar de med föräldrarna.

- *"Vi samarbetar med föräldrarna så långt det är möjligt och, har i vissa fall kunnat ha specialarrangemang för en del."*

Daghemspersonalen diskuterar varje dag genom small talk med föräldrarna och är det något speciellt kan man genast gå igenom det med föräldrarna. Om det uppkommit ut-

maningar kan man vid behov prata vid ett extra föräldrasamtal. En del föräldrar har visat oro för att deras barn inte äter, daghemspersonalen brukar lugna dem genom att säga att barnen inte svälter och att de äter nog när de är hungriga. Daghemspersonalen undviker att diskutera ätande då barnen står bredvid. Ifall ett problem enbart hör till daghemmet försöker daghemspersonalen reda ut det utan föräldrarnas hjälp, eftersom en del föräldrar missuppfatta vad det handlar om. Om exempelvis näringsintaget under en längre tid inte är tillräckligt eller mångsidigt meddelar daghemspersonalen föräldrarna.

Från många föräldrar har det kommit fram att barnen äter bättre på daghemmet än hemma, i enstaka fall har det varit tvärtom. De flesta föräldrar är mycket nöjda över att daghemmen har egen kock och nöjda över maten barnen får på daghemmen. Vid specialdieter samarbetar daghemspersonalen och föräldrarna. En del föräldrar tog upp att de hade skickat önskemål till kocken/daghemmet om att de inte ville att deras barn skulle äta en viss typ av mat. Föräldrarna har också varit tacksamma över att barnen har lärt sig vett och etikett på dagis. Daghemspersonalen berättar varje dag om hur och vad barnen har ätit under dagen, detta är också något föräldrarna är tacksamma över. Har föräldrarna något de oroar sig över har det varit lätt att diskutera detta med daghemspersonalen. Bemötandet från daghemmen anser föräldrarna är bra och har det funnits utmaningar har de lösts i ett tidigt skede. Flera föräldrar berömmar maten och kocken. Ett citat från en förälder lyder:

- "Vi har ett gott samarbete, vi säger till om det finns funderingar."

5.4 Sammanfattning av resultatet

Hos daghemspersonalen kom det mest fram att de värdesätter ett lugn vid måltiden på daghemmen. Att inte försöka stressa och ha bråttom vid matbordet var också viktigt. Inget av daghemmen har som syn att barnen måste äta upp allt på tallriken, men strävar efter att alla ska smaka på maten som serveras. Resultatet visade även att sociala normer övades vid matbordet, exempelvis att säga tack och fråga "Kan jag få?". Samt att måltidssituationen är en ypperlig stund för att öva lyssnande, tålmod och dylikt som barnet

kommer att behöva i andra sociala sammanhang i framtiden. Det är främst i korta samtal när barnen hämtas som maten diskuteras, är det någon större utmaning diskuteras inte detta i barnets närvaro och gärna under ett privat föräldrasamtal.

I föräldrarnas resultat var det viktigaste synpunkten att alla i familjen skulle äta tillsammans och ha regelbundna måltider. Även här strävades det efter att måltiden skulle vara en lugn stund var man kunde gå igenom och diskutera dagens händelser. Även hemma övades det sociala normer vid matbordet. Föräldrarna ansåg det vara viktigt att barnen skulle smaka på all mat som serverades men de var inte tvungna att äta upp allt, utan det viktigaste var att de blev mätta. Enligt både föräldrarna och daghemspersonalen kunde måltiden bli konfliktfylld. Föräldrarna kunde lösa detta genom att låta barnet underhålla sig med iPads medan barnet åt. Enligt de flesta föräldrar har det inte uppkommit några större konflikter kring måltiden på daghemmet och de flesta är nöjda över samarbetet med daghemmet. Slutligen kom det även fram att de flesta barn åt bättre på daghemmet än hemma.

6 ANALYS

I detta stycke kommer vi att tolka och analysera den data vi har samlat in i vår undersökning. Vi kommer att jämföra resultatet med den tidigare forskning och vår teoretiska referensram. Vi valde delvis att använda oss av de teman vi tog upp i resultatet men även några fler teman vi fann i analysen.

6.1 Måltiden i allmänhet

What parents know and want to learn about healthy eating and body image in preschool children: a triangulated qualitative study with parents and Early Childhood Professionals (Hart et.al; 2015) tog upp att föräldrarnas syn på nyttig kost var variation, balans och omväxlande råvaror. Detta hade även föräldrarna i vår undersökning ansett var viktigt,

de värdesätter ekologisk, mångsidig och närproducerad mat. I samma artikel kom det fram att barnen är kinkiga med mat som föräldrarna ansåg vara nyttig. Ett exempel som framkom i vår undersökning var att ett barn i en av familjerna hade varit selektiv till maten och varit tveksam för nya smaker och konsistenser. I artikeln kom det fram att på daghemmet uppmuntrar man mera nyttiga matvanor och vikten av att uppmuntra barnet att själv välja vilken, hur mycket näringsrik mat de ville äta. Föräldrarna nämnde knappt detta. Detta skiljer sig med vår undersökning, eftersom det kommit fram att det just var föräldrarna som påpekade vikten av nyttig och varierande mat hemma medan bara en ur daghemspersonalen nämnde detta.

Artikeln *Feeding strategies used by primary school meal staff and their impact on children's eating* (Moore et.al; 2009) handlar om de olika strategier det finns för att få barn att äta bättre. Några strategier som kom fram i resultatet av artikeln var bl.a. begränsande av viss mat, uppmuntran, beröm och uppmuntran att smaka på maten. Det kom fram i artikeln att strategin att begränsa viss mat är mest något föräldrar gör hemma. Detta stämmer även med vår undersökning, eftersom vissa föräldrar ansåg det vara viktigt att barnen inte skulle få i sig så mycket sötsaker. Även att föräldrarna hade gett önskemål till daghemmet om att de inte ville att deras barn skulle äta viss mat där. Även strategierna uppmuntran, beröm och uppmuntran att smaka på maten kom fram i vår undersökning. På ett daghem togs det upp att de inte ville berömma och fördöma maten utan att det istället skulle vara en prestation man inte skall värderas. Medan uppmuntran till att smaka var vanligt både hemma och på daghemmen i vår undersökning. En strategi som kom fram i vår undersökning var att "muta" barnen att äta upp maten med att göra någonting roligt efter maten, så som att leka med lego, detta var hemma inte på daghemmen.

6.2 Sociala normer

Enligt Sepp (2006) lär man sig sociala normer, så som vad som är accepterat och vilka beteenden som är accepterade under måltiden. I vår undersökning kom det upp mycket gällande sociala normer, både från hemmen och daghemmen. Daghemspersonalen an-

såg det vara viktigt att lära barnen vett och etikett och fin motoriska övningar, äta med bestick och vara artiga och ta hänsyn till varandra. Föräldrarna ansåg bordsskicket var väldigt viktigt och att ingen vid bordet får stiga upp före man tackat för maten, det var även viktigt att visa uppskattning till den som tillrätt maten. Föräldrarna ansåg även att det var viktigt att barnen satt i sina egna stolar och inte sprang omkring under måltiden. Även Johansson & Pamling Samuelsson (2001) anser att måltider är en socialpedagogisk aktivitet då barnet lär sig bordsskick och goda vanor. De anser även att måltiden skall vara en stund för trivsamt samvaro där man sitter i mindre grupper och kan på nära håll se och höra alla i gruppen. Daghemspersonalen poängterade att dagen kan vara hektisk för många och då blir måltiden en lugnare stund då vuxna har tid och möjlighet att se och höra varje enskilt barn. Måltiden är en aktivitet där man kan få in pedagogik som inkluderar omsorg och utvecklar lärandet.

Anving tar upp att måltider är en specifik plats där man skapar rutiner i vardagen. Att äta för tidigt kan innebära att barnet inte är hungrigt nog och att vänta för länge med maten kan göra så att barnet är gnälligt och kinkigt. Detta gäller specifikt för middagen, de andra måltiderna är mera flexibla (Anving, 2012). Detta ansåg även föräldrarna i vår undersökning. Det var viktigt att sträva till att familjen skulle äta tillsammans och just ha regelbundna måltider. Det märktes även i vår undersökning att det var just middagen som familjen prioriterade, de andra måltiderna kunde vara lite friare. Eftersom dessa måltider var friare var iPads och dylikt mer accepterade än vid middagen. Det märktes i svaren att det var just middagssituationen som de flesta föräldrar skrev om, bara några få skrev om frukosten och kvällsmålet och dessa ansågs även vara friare.

I artikeln Pre-school staffs' attitudes toward foods in relation to the pedagogic meal (Sepp et.al., 2006) togs upp att de vuxna skall föregå med gott exempel, så som att visa att maten är bra och god. I vår undersökning visade daghemspersonalen dessa saker åt barnen genom påpeka att fast barnen inte tyckte om en viss mat behövde de inte uttrycka det så kraftigt med uttryck som "ush" och "vad äckligt". Enligt Sepp (2006) hade det större effekt på barnen om den vuxna entusiastiskt pratar och njuter av maten än är tyst gällande smakupplevelserna, som t.ex. "mm vad gott med ärtsoppa". Enligt

Saperemetoden har alla rätt till sin egen smak vilket också daghemspersonalen i vår undersökning ansåg. "OK att inte tycka om allting men man behöver inte uttrycka det så kraftigt." Daghemspersonalen fungerar också som rollmodeller åt barnen eftersom de äter tillsammans med barnen. I artikeln kom även fram att personalen skulle uppmuntra barnen att pröva på ny mat och försöka få barnen att äta upp sin mat. I vår undersökning kom det fram att i båda daghemmen tvingas inget barn att smaka på maten, men daghemspersonalen uppmuntrar till att smaka och äta så man blir mätt. Man skall göra måltiden tilltalande för barnet, så blir det lättare att smaka, man skall inte blanda allt på tallriken utan skilja matvarorna åt så barnen ser vad de äter.

Basen för de goda matvanorna skapas redan i den tidiga barndomen enligt Sepp (2006). Ett intressant citat från en av daghemspersonalen som vi fick fram var: "Vi försöker förhindra kommande eventuella ätstörningar med att låta ätandet vara något självklart och naturligt." Här kom det också fram att maten var en naturlig aktivitet som inte skulle varken berömmas eller bedömas.

6.3 Gemenskap

Social träning är viktig för barnet, därför är gemenskapen kring matbordet betydelsefull. Sitter man tillsammans kring matbordet kan det visa barnet att maten ger glädje och trivsel (Hofsten & Lidbeck, 1995). Detta är något nästan alla föräldrar har poängterat vara viktigt för dem. Alla i familjen skulle äta tillsammans och ingen skulle behöva sitta ensam och äta. Man ville mötas och diskutera dagens händelser. Vårt resultat visade dock att det inte alltid var möjligt att äta alla i familjen, eftersom alla i familjen var på plats eller på grund av stress och hobbyverksamhet. Enligt Livsmedelsverket (2007) går många pedagogiska möjligheter förlorade om de vuxna inte äter eller dricker tillsammans med barnen och fungerar som förebilder. Sepp (2013) påpekar att barnen tar modell av resten av personerna kring bordet och om man då som vuxen säger exempelvis "Man får inte ha armbågarna på bordet" eller "inte äta med fingrarna" betyder det även

att ingen annan kring matbordet får göra det heller. Det visade sig att alla familjer strävade efter att hela familjen skulle äta tillsammans. Det kom fram att de familjer som inte alltid hade möjlighet att äta tillsammans i veckan ofta satsade mer på middagen på veckosluten eftersom det då fanns tid för det. Sepp säger att i ett hem där alla är upptagna kan det göra gott att t.ex. ha en mera traditionell middag på veckoslutet eller då man har tid för det, för att barnet skall få en bild av hur samvaron kan vara kring middagsbordet. Man kan diskutera ämnen som även barnen kan vara delaktiga i. Många föräldrar påpekade att de gärna samtalar kring middagsbordet och summerar upp dagen. Även Anving poängterar att familjelivet handlar om en jämvikt om att vara tillsammans och att var isär, då får samvaron en ökad betydelse (Anving, 2012).

Enligt Livsmedelsverket (2007) har det stor betydelse för hur man upplever måltiden om bordet är fint dukat. Genom dukningen kan barnen bli inkluderade i måltiden, detta gör dem delaktiga. På daghemmen i vår undersökning kunde de äldre barnen få vara med och hjälpa till med dukning och förberedelser. Även några föräldrar ansåg det viktigt att inkludera barnen i för- och efterarbetet kring måltiden. Att barnen får känna sig delaktiga i måltiden kan de även få breda sina smörgåsar, både på daghemmen och hemma. Med detta lär de sig att klara sig själva och daghemspersonalen och föräldrarna blir inte som assistenter som serverar dem (Sepp, 2013).

6.4 Samarbete

I artikeln Preeschool-home Cooperation in Change (Sandberg & Vuorinen, 2008) tas det upp om daghemspersonalens och föräldrarnas syn på det nuvarande samarbetet. I resultatet av denna artikel kom det fram att det var de dagliga mötena i kapprummet som dialogen mellan personal och föräldrar förekommer. Kvaliteten på dessa samtal varierar beroende på tiden av lämning och hämtning. Även i vår undersökning kom det fram att de vardagliga samtalen sker genom "small-talk" och att föräldrar och personal dagligen kort nämner vad/hur barnen har ätit under dagen och hur dagen har varit. Om det inte funnit tid eller om det har behövts extra tid till att diskutera någonting planerades det in

ett föräldrasamtal/kvartssamtal eller så kunde man ringa eller kommunicera via mail. Kommunikationen handlar om att föra information mellan parterna. Man kan både muntligt och skriftligt föra information vidare (Juul, 2003). Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) påpekar att de dagliga mötena på daghemmen är minst lika viktiga som de strukturerade mötena som kvartssamtal. Det är i de dagliga mötena som föräldrar och daghemspersonal kan utbyta information och bygga upp ett förtroende.

Enligt grunderna för planen för småbarnsfostran skall en bra fostringsgemenskap gå att tillämpa i problemsituationer (Stakes). I vår undersökning kom det fram att om föräldrarna har haft något de har oroat sig för har det varit lätt att diskutera det med daghemspersonalen. Föräldrarna har ansett att det har varit ett gott bemötande från daghemspersonalen och har det funnits utmaningar har dessa lösts i ett tidigt skede. Sandberg och Vuorinen påpekar även att man i ett tidigt skede kan upptäcka om barn är i ett behov att extra stöd om samarbetet mellan föräldrar och daghemspersonal fungerar.

6.5 Utmaningar

Även om föräldrarna och daghemspersonalen i vår undersökning strävade efter ett lugn och trevlig atmosfär kring måltiden blev det inte alltid så. Många föräldrar beskrev måltiden som stressig och tidskrävande. På daghemmen upplevdes också måltidssituationen vissa dagar som rörig och stressig, speciellt med förberedelserna som dukning och dylikt. Sepp (2006) säger att fast man strävar efter att måltiden skall vara en trevlig situation där det finns möjlighet för diskussion med barnen, är detta tyvärr inte alltid så lätt att uppnå. Detta varierar dock från dag till dag för att mycket har att göra med hur stämningen varit innan. Daghemspersonalen i vår undersökning ansåg att alla dagar är olika och vissa dagar kan måltiden vara hektisk. Själva måltiden kan vara stressande för både barnen och de vuxna. Det kan bli kaos om alla barn vill bli sedda och hörda hela tiden.

När barn blir hungriga säger deras kropp till och då äter de (Leach, 1993). En del föräldrar i vår undersökning hade visat oro för att deras barn inte åt. I dessa fall lugnade dag-

hemspersonalen dem med att påpeka att barnen inte svälter och att de äter när de är hungriga. Maktkamper var i vår undersökning vanligare hemma än på daghemmen. Många barn som t.ex. matvägrar gör det hemma men inte på daghemmen eftersom situationen är mindre konfliktfylld på daghemmen (Sepp, 2013). En förälder påpekade även detta, deras barn åt bra på daghemmet men åt sämre hemma och måltiderna hemma var ofta krångliga. Det viktiga när det gäller matvägran är enligt Hofsten & Lidbeck (1995) att inte "tvinga" barnen att äta. Detta ansåg även både föräldrar och daghemspersonalen i vår undersökning. Vid konfliktsituationer eller stressiga situationer så som morgonmål hade ett antal föräldrar använt sig av bok eller iPad som distraktion för att få barnen att koncentrera sig på att äta. I vissa fall har användningen av iPads förvärrat situationen eftersom maten helt glömts bort. I Sepps (2006) artikel ansåg föräldrarna ofta att morgonen var stressande och tyckte därför det var enklast att barnet åt morgonmål på daghemmet.

En del barn måste först bekanta sig med ny mat innan de för det till munnen. Det kan vara bra att först låta barnet bekanta sig med det nya livsmedlet för att göra det lättare för barnet att sedan äta det (Sepp, 2013). Detta är vad Saperemetoden går ut på, att uppleva maten med alla sinnen för att sedan äta den. En av föräldrarna i vår undersökning upplevde att deras barn inte riktigt ville koncentrera sig på att sätta någonting i munnen. Detta är ett exempel där Saperemetod kanske skulle fungera.

7 DISKUSSION

I detta kapitel kommer vi att diskutera vårt resultat och vår metod. Om vi fått svar på det syfte vi haft samt granska vårt metodval och validiteten i arbetet. Vi kommer även att diskutera förslag på fortsatt forskning

7.1 Metoddiskussion

Med vår metod ville vi ha svar på syftet vad föräldrar och daghemspersonal anser är viktigt kring måltiden, dessutom ta reda på hur kommunikationen fungerar, speciellt kring utmaningar. Vi valde att använda oss av öppna ostrukturerade enkäter som vi delade ut i pappersformat på de båda daghemmen till både daghemspersonal och föräldrar. Vi valde denna metod eftersom vi ville att föräldrarna fritt skulle få beskriva måltiden och sin syn på den. Först hade vi tänkt göra intervjuer med föräldrarna och daghemspersonalen men ansåg sedan att detta skulle vara en mera passande metod eftersom detta kan vara ett känsligt ämne som man hellre svarar anonymt på. För att stärka anonymiteten lämnade vi en låda på daghemmen där föräldrarna själva kunde lämna in sitt svar. Tyvärr kom det inte in så många svar som vi hoppats på. Det kan bero på att det är svårt att hålla koll på lappar och att de lätt glöms bort. Vi valde därför att göra ett till försök med en likadan enkät fast på internet denna gång. Länken till enkäten mailades ut till föräldrarna på Barnavårdsföreningens daghem och vi fick in åtta svar till, vilket vi var väldigt nöjda med. Tyvärr deltog inte Sedmigradskys daghem i nät-enkäten vilket gjorde att vi fick betydligt färre svar därifrån. Allt som allt fick vi in 15 svar av föräldrarna och fem av daghemspersonalen.

Då man ser på validiteten i svaren kan man konstatera att validiteten på Barnavårdsföreningens daghem är mycket högre än hos Sedmigradskys daghem, eftersom vi fått tio av 19 svar från Barnavårdsföreningen men endast fem av 30 från Sedmigradskys. Det stärker också validiteten att vi kunnat koppla den tidigare forskningen och litteraturen till svaren vi fått in. Vi anser att vi valde rätt metod till denna undersökning, men att vi direkt borde ha gjort en nät enkät istället för en pappers enkät. Detta skulle sparat oss tid, eftersom vi var tvungna att förlänga svarstiden då det inte kommit in så många svar. Vi tror även att vi skulle fått mer svar från Sedmigradsky om det direkt varit en nät enkät.

Vi anser att vi fått bra och mångsidiga svar på våra forskningsfrågor som var: "Vad är viktigt vid måltiden för föräldrarna?", "Vad är viktigt vid måltiden för daghemspersonalen?" samt "Hur samarbetar daghemspersonal och föräldrar kring utmaningar gällande måltiderna?" Därutöver har vi fått många svar där föräldrarna tar upp mycket om själva kosten och näringsintaget, vilket vi inte direkt var ute efter. Vi kunde ha om-

formulerat vår intervjufråga till föräldrarna, för att bättre få svar på vad vi var ute efter. Eftersom vi ville göra intervjufrågorna så fria som möjligt kände vi att det var bäst att inte ge så många instruktioner till frågorna. Vi är ändå nöjda med enkätfrågorna till föräldrarna, eftersom vi ville att de skulle kunna svara så fritt som möjligt och inte begränsa svaren. Däremot kunde vi ha preciserat frågorna till daghemspersonalen och använt uttryck som måltidspedagogik för att få specifikare svar.

7.2 Resultatdiskussion

Syftet med vårt examensarbete var att ta reda på vad föräldrar och daghemspersonalen ansåg vara viktigt vid måltiden, ta reda på vilka olika synsätt det finns gällande måltiden och dessutom ta reda på hur kommunikationen fungerar, speciellt om det uppkommer utmaningar kring måltiden. Som frågeställningar valde vi "Vad är viktigt vid måltiden för daghemspersonalen?", "Vad är viktigt vid måltiden för föräldrarna?" Och "Hur samarbetar daghemspersonal och föräldrar kring utmaningar gällande måltiderna?"

Den första frågeställningen lydde "Vad är viktigt vid måltiden för daghemspersonalen?" Denna frågeställning ansåg vi vara konkret och specifik, vilket var bra. Vi fick bra svar på denna fråga både i vår undersökning men även i teoretiska referensramen och i den tidigare forskningen. Daghemspersonalen svarade väldigt lika som det kom fram i den teoretiska referensramen samt i den tidigare forskningen. De skillnader som förekom främst i den tidigare forskningen, anser vi ha att göra med att de artiklarna och litteraturen skrivits i andra länder än i Finland. Det kom fram att de båda daghemmen värdesatte samma saker och hade liknande mål i sin verksamhet. Vi upplevde att det ena daghemmet beskrev upplevelserna utifrån själva måltidssituationen medan det andra daghemmet beskrev mer synen på måltiden samt vad de värdesätter. I våra intervjufrågor bad vi att få svar på både hur måltiden såg ut, samt synen och vad de värdesätter.

Den andra frågeställningen lydde "Vad är viktigt vid måltiden för föräldrarna?". Eftersom denna fråga var likadan som den föregående anser vi att den var lika konkret och

specifik och att vi fick bra svar på den. Tyvärr hade vi endast en artikel om vad just föräldrarna ansåg om måltiden och vilken handlade mest om kosten. Kosten var någonting föräldrarna också tog upp i vår undersökning, men vilket inte var det vi ville fokusera på. Vi hade till en början svårt att hitta litteratur som handlade om måltiden i familjen, eftersom de flesta böcker handlade om tips till föräldrar. Nu känner vi oss ändå nöjda med litteraturen vi hittat och anser att den svarar på våra frågeställningar samt överensstämmer med föräldrarnas svar i vår undersökning.

Som tredje frågeställning hade vi valt "Hur samarbetar daghemspersonal och föräldrar kring utmaningar gällande måltiderna?" Denna frågeställning ändrade vi flera gånger på men känner ännu att den blivit lite för bred. Vi anser ändå att vi fått bra svar på den frågeställningen av daghemspersonalen medan endast få av föräldrarna tog upp om de haft utmaningar med måltiden. De flesta föräldrar svarade att de var nöjda med samarbetet och att det oftast inte var något större utmaningar gällande måltiden. Mycket gällande samarbete mellan daghemspersonal och föräldrar har kommit upp i fostringsgemenskapen och i kommunikationen i den teoretiska referensramen. Även en artikel tog upp samarbete. Med dessa källor anser vi att vi fått svar på frågeställningen men även vår undersökning visar att samarbetet gällande måltiden fungerar på daghemmen.

På vår öppna ostrukturerade enkät till föräldrarna hade vi med att de skulle fylla i barnets ålder, eftersom vi då trodde att svaren skulle variera beroende på åldern. Det visade sig dock att åldern inte spelade någon större roll i svaren, därför har vi lämnat bort den ur analys och resultat delen.

7.3 Arbetslivsrelevans och förslag till fortsatt forskning

Vårt mål med detta arbete är att ge daghemspersonalen en inblick i hur föräldrarna på deras daghem ser på måltiden samt vad de anser om samarbetet. Vi hoppas att våra beställare skall ha nytta av vårt examensarbete i form av ökad kunskap gällande den socialpedagogiska måltiden.

Som förslag på fortsatt forskning för att få en djupare bild av måltidspedagogiken kunde man föra en expertintervju med någon sakkunnig inom ämnet, eller en föreståndare på ett daghem. Eftersom vi vet att daghemspersonalen sitter på mer information om måltidspedagogik än vad som kom fram i vår undersökning vore en expertintervju med en ur daghemspersonalen bra.

KÄLLOR

Andersson Inga, 1999. *Samverkan-för barn som behöver*, HLS förlag, sid. 246

Anving, Terese, 2012. *Måltidensparadoxer - Om klass och kön i vardagens familjepraktiker*, Lunds Universitet, 228 s. Tillgänglig:

[<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=2339255&fileOId=2339257>], Hämtad 13.5.2016,

Arcada, 2015. *God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada*, Tillgänglig: https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_utbildning_och_forskning_vid_arcada_2014.pdf Hämtad 18.1.2015

Axelsson Karin, 2003. Utbildning av ätande, bedömning av ätande och svårigheter att äta, *Svårigheter att äta*, Lund Studentlitteratur, Vårdlitt uppl., 58, s. 163-167, 5 s.

Barnvårdsföreningen, 2015. Tillgänglig: [<http://smabarnsfostran.bvif.fi/sve/start/>] Hämtat: 2.2.2016

Bell Judith, 2011. *Introduktion till forskningsmetodik*, 4 uppl., Lund Studentlitteratur, 265 s.

Eriksson Anette, 2015. Barns delaktighet i förskolan. I: Sandberg Anette, *Med sikte på förskolan-barn i behov av stöd*, Lund Studentlitteratur, s. 215-230

Fred Görel, 2005. *Handbok i föräldrasamtal*, Falun, Maruld s.124

Hart M. Laura; Damiano R. Stephanie; Cornell Chelsea & Paxton J. Susan, 2015. What parents know and want to learn about healthy eating and body image in preschool children: a triangulated qualitative study with parents and Early Childhood Professionals, *BMC Public Health*, 15 uppl., s. 1-13

Hofsten Kristina & Lidbeck Lena, 1995. *Stora boken om barn*, Rabén prisma, 479 s.

Jacobsen, Dag-Ingvar. 2012. *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund Studentlitteratur, uppl., 2:1. 327 s.

Johansson Anna, 2005. *Narrativ teori och metod*, Lund Studentlitteratur, 403 s.

Johansson Eva & Pramling Samuelsson Ingrid. 2001, Omsorg-en central aspekt av förskolepedagogiken Exemplet måltiden, *Pedagogisk forskning i Sverige*, årg. 6 uppl., 2, s. 81-101

Juul Jesper, 2000. *Nu ska vi äta – Om barnfamiljens måltider*, Köpenhamn, Forlaget Apostrof, 120 s.

Juul Jesper & Jensen Helle, 2003. *Relationskompetens. I pedagogernas värld*, 5 uppl., Liber Ab, Köpenhamn, 271 s.

Kettunen Iita, 2016. Kuuntele porkkanaa, *Kasvu. Varhaiskasvatuksen ammattilaisille*, 1 uppl., s. 10-11

Kvale, Steinar, 2003. *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund Studentlitteratur, 306 s.

Leach, Penelope, 1993. *Barn – de första fem åren*, Bonnier Alba Bokförlag AB Stockholm, 2 uppl., 541 s.

Livsmedelsverket, 2007. *Bra mat i förskolan - Råd för förskola och familjedaghem*, Tillgänglig:[<http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/matvanor-halsa-miljo/kostrad-matvanor/barn-2-18-ar/bra-mat-i-forskolan.pdf>] Hämtad: 11.5.2016

Martha, 2015. Tillgänglig: [http://martha.webbhuset.fi/sv/start/projekt/tack_for_maten/] Hämtad: 2.2.2016

Moore S. N; Tapper K & Murphy S., 2009, Feeding strategies used by primary school meal staff and their impact on children's eating, *Jurnal of Human Nutrition and Dietetics*, s. 78-84

Patel Runa & Davidson Bo, 2014. *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Lund Studentlitteratur, 149 s.

Pramling Samuelsson Ingrid & Sheridan Sonja, 1999. *Lärandets grogrund*, Lund Studentlitteratur, 150 s.

Sandberg Anette & Vuorinen Tuula, 2008. Preschool-home cooperation in change, *International Journal of Early Years Education*, 16 uppl., s. 151-161

Sepp Hanna, 2013. *Måltidspedagogik-mat- och måltidskunskap i förskolan*, Lund Studentlitteratur, 181 s.

Sepp Hanna; Abrahamsson Lillemor & Fjellström Christina, 2006. Pre-school staffs' attitudes toward foods in relation to the pedagogic meal, *International Journal of Consumer Studies*, nr. 30 s. 224-232

Sjöblom Yvonne, 2009. Att bli utstött hemifrån – en narrativ analys. I: Larsson S, Lilja J, Mannerheimer K, *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Lund Studentlitteratur, s. 201-202

Stakes, *Grunderna för planen för småbarnsfostran*. 2005. Version 2, Tillgänglig: http://www.thl.fi/documents/605877/747474/vasu_svenska.pdf Hämtad: 3.12.2015.

Stiftelsen Sedmigradsky, 2015. Tillgänglig: [<http://www.sedmigradsky.fi>] Hämtad: 6.10.2015

Westerlind Marie; Kiukas Carina & Domino Karen, 2011. Barns delaktighet och pedagogiska förhållningssätt - Hur främjar man en inkluderande miljö för alla barn?, *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, 12:e uppl., s. 141- 156

BILAGA 1

Informationsbrev till föräldrarna

Hej! Vi är Matilda Högnabba och Cecilia Yrjans som studerar till Socionom vid Yrkes-
högskolan Arcada. Vi skriver vårt examensarbete om måltiderna hemma och på dag-
hemmet. Vi skriver också om hur samarbete gällande måltider fungerar mellan personal
och föräldrar och speciellt hur samarbetet fungerar om det uppstår utmaningar kring
måltiden.

Med måltid menar vi: situation eller tillfället ätandet sker, förutom ätande ingår också
umgänge och en del för- och efterarbete. (Axelsson, 2003, s. 164)

Vi gör en empirisk studie här på daghemmet Vi har bifogat en intervjublankett som
ni gärna får svara på. Har ni flera barn på daghemmet räcker det med ett svar. Det är helt
frivilligt att delta i undersökningen! Blanketterna är helt anonyma, så vi kommer inte att
veta vem som svarat på dem. Det är endast vi och vår handledare som kommer att ha
tillgång till dessa blanketter. Blanketterna kommer att förstöras när vårt examensarbete
är godkänt. Vi tänker på de etiska riktlinjerna under hela forskningsprocessen och vi
kommer att återge resultatet korrekt men det kommer inte att gå att bli igenkänd av ut-
omstående. Det färdiga examensarbetet kommer att publiceras på Theseus, vilket är en
webbplats där alla examensarbeten i Finland publiceras.

På blanketten får ni fritt med egna ord svara på de frågor som ställs. Ni får lämna in sva-
ret i lådan vi lämnat på dagis. Sista dagen för inlämning är den...

Har ni några frågor eller funderar över någonting, ta gärna kontakt!

Matilda Högnabba, matilda.hognabba@arcada.fi, 045 1234063

Cecilia Yrjans, cecilia.yrjans@arcada.fi, 040 7697680

Handledare Carina Kiukas, carina.kiukas@arcada.fi

Intervjublankett för föräldrar

Daghem: _____

Barnets ålder: _____

Beskriv med egna ord er måltidssituation hemma samt/eller ert synsätt på måltiden.

Beskriv med egna ord hur ni samarbetar med personalen gällande måltidsfrågor? Ta speciellt fasta på hur ni samarbetat om det uppkommit utmaningar.

BILAGA 2

Informationsbrev till daghemspersonalen

Hej! Vi är Matilda Högnabba och Cecilia Yrjans som studerar till Socionom vid Yrkes-
högskolan Arcada. Vi skriver vårt examensarbete om måltiderna hemma och på dag-
hemmet. Vi skriver också om hur samarbete gällande måltider fungerar mellan personal
och föräldrar och speciellt hur samarbetet fungerar om det uppstår utmaningar kring
måltiden.

Med måltid menar vi: situation eller tillfället ätandet sker, förutom ätande ingår också
umgänge och en del för- och efterarbete. (Axelsson, 2003, s. 164)

Vi gör en empirisk studie här på daghemmet Vi har bifogat en intervjublankett som
ni i personalen gärna får svara på. Det är helt frivilligt att delta i undersökningen! Blan-
ketterna är helt anonyma, så vi kommer inte att veta vem som svarat på dem. Det är
endast vi och vår handledare som kommer att ha tillgång till dessa blanketter. Blanket-
terna kommer att förstöras när vårt examensarbete är godkänt. Vi tänker på de etiska
riktlinjerna under hela forskningsprocessen och vi kommer att återge resultatet korrekt
men det kommer inte att gå att bli igenkänd av utomstående. Det färdiga examensarbetet
kommer att publiceras på Theseus, vilket är en webbplats där alla examensarbeten i Fin-
land publiceras.

På blanketten får ni fritt med egna ord svara på de frågor som ställs. Ni kan samla in
svaren i ett kuvert som ni sedan ger till oss. Sista dagen för inlämning är den...

Har ni några frågor eller funderar över någonting, ta gärna kontakt!

Matilda Högnabba, matilda.hognabba@arcada.fi, 045 1234063

Cecilia Yrjans, cecilia.yrjans@arcada.fi, 040 7697680

Handledare Carina Kiukas, carina.kiukas@arcada.fi

Intervjublankett för personal

Daghem: _____

Beskriv med egna ord er måltidssituation och er syn på måltiden på dagis, samt vad ni värdesätter.

Beskriv hur ni kommunicerar med föräldrarna gällande måltidsfrågor speciellt om det uppkommit utmaningar.

BILAGA 3

Intervjublankett

1. Barnets ålder

2. Beskriv med egna ord er måltidssituation hemma samt/eller ert synsätt på måltiden. Beskriv med egna ord er måltidssituation hemma samt/eller ert synsätt på måltiden.

3. Beskriv med egna ord hur ni samarbetar med personalen gällande måltidsfrågor? Ta speciellt fasta på hur ni samarbetat om det uppkommit utmaningar.

Klar

Driven av

Se hur lätt det är att [skapa en enkät](#).